

Price \$3.00

Ціна 3.00 дол.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

Vol. XLV

СІЧЕНЬ - 1994 - JANUARY

No. 526

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published
every month except August by
the Nowi Dni Co. Ltd. in
Toronto, Ont., Canada

Адреса "Нових Днів":

NOWI DNI

**P.O. Box 400, Stn ~D~
TORONTO, ONT., CANADA
M6P 3J9**

Publications Mail Registration Number 1668

International Standard Serial Number

ISSN 0048-1017

Editor-in-Chief: M. Dalney
Business & Advertising manager:
A. Horhota

1 YEAR SUBSCRIPTION -

РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

CANADA: \$30.00

U.S.A.: \$30.00 US

АВСТРАЛІЯ: \$38.00 австралійських

ІНШІ КРАЇНИ

\$30.00 American or equivalent

**Авіапоштою - \$60.00 (в Австралії \$80.00)
diasporiana.org.ua**

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

ALBERTA - АЛЬБЕРТА:

E. Krasnoshtan
4510 - 106 St., #208
Edmonton, Alberta T6H 4X2
Tel.: 437-7098

AUSTRALIA - АВСТРАЛІЯ:

F. Habelko
61 Lawson Ave.
Frankston 3199, VIC. Australia
Tel.: 03-783 7782

M. Waksutenko
28 Alguna Cres.
Rostevor, S.A. 5073

GR. BRITAIN - ВЕЛ. БРИТАНІЯ:

Mr. Ivan Dolhopiat
6 Nemoure Rd.
London, W3 6NZ England

Засновник і редактор 1950-1969 П.К. Волиняк

Видає Спілка "НОВІ ДНІ" з обм. відповідальністю

Мар'ян Дальний - головний редактор

Адміністратор і Оголошення - Ада Горгота

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Ольга Пресіч -- РАНОК УКРАЇНИ і інші поезії	1
Валентин Кириленко -- ОСНОВА	2
Веніамин Еппель -- ПОЕЗІЇ	2
Олександр Кононенко -- ВЕЧОРИ НА ДИТИНЦІ (продовження)	3
Микола Жулинський -- УКРАЇНА НА НОВОМУ ЕТАПІ ДІАЛОГУ... ..	9
Іван Дубинець -- 3 ЛИСТІВ ДО І. БАГРЯНОГО	12
Лілія Георгієва -- ПІДВОДНИЙ ЧОРНОБИЛЬ У ПІВНІЧНИХ МОРЕХ	15
Оксана Варцеба і Роман Мозола -- СІВАЧ ЗЕРНА ДОБРА НА РІДНІЙ НИВІ	16
Сергій Білокінь -- НАД СТОРІНКАМИ ОРЕСТА ЛЕВИЦЬКОГО	18
Юрій Кругляк -- САТИРИЧНІ МІНІАТЮРИ	20
Дмитро Нитченко -- ЧАРІВНА ПОВІСТЬ ПРО КАРПАТИ	21
Володимир Жила -- ЗА ПРАВДУ І КРАСУ	22
Богдан Клід -- ПРОЕКТ "ENCYCLOPEDIA OF UKRAINE" ЗАВЕРШЕНО	24
Юрій Мошинський -- УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО	25
Алла Скофенко -- ШЕНЕВ'ЕРСЬКА "ДИВАЧКА"	26
Юхим Красноштан -- ПРОСТОТА ОРИГІНАЛЬНОГО	28
Іван Перепадченко -- 3 ІСТОРІЇ ТАЄМНОЇ СЛУЖБИ... ..	29
ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ	31
ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ	32

На першій стор. обкладинки: Свято на Дніпрі. Фото: Василь Артюшенко.

● Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. ● Статті з поданими іменами авторів не конче висловлюють погляди редакції. ● Незамовлених матеріалів редакція не повертає. ● Редакція не відповідає за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправляти мову та скорочувати надіслані матеріали.

Література, мистецтво, наука, суспільне життя

Ольга ПРЕСІЧ

РАНОК УКРАЇНИ

*Героям УПА, живим і тим,
що загинули
в боротьбі за волю України,
присвячується.*

Вже сонця ківш
розтопленої лави
Поволі випливає на
небосхил.
Нью-Йоркська осінь.
Парк. Старий на лаві.
Мусянж дерев. Довірливі
птахи,

Ось фото з українського журналу.
Тремтить рука. Злетіли голуби.
Присяга. Українець з-за Уралу
Цілує прапор жовто-голубий.
А перед очі -- смерть, війна, руїни
І прапори небесно-золоті.
Вмирили за свободу України
Такі ж відверті, горді, молоді.

II

Ой, хлопці, хлопці, гожі та ставні,
Де вас шукати, по яких світах?
Тих панночок в бузьковому вбранні,
Що кидали квітки до ваших ніг
На спогад, знищив вас ГУЛАГ.
Застрелено вже неньку. Свивий дим
Шулікою над хатою ширя.
Слова ж її: "О Господи, прости їм!
Іваночку, синочку, де ж твій дім?!" --
В семидесятім передав шуряк.

III

А в серці знов минуле невблаганне,
Де стільки полягло людей, надій...
І раптом чемний голос: "Вам погано?"
Питає поліцейський: "Де ваш дім?"
Прикрив лице. Нью-Йорк не для розпуки.
Тече сльоза, пекуча та німа.
Тут все: машина, вілла, сад, онуки.
А рідна хата? -- Тут її нема!
У снах -- дідівський цвинтар, Прут, жоржини...
В руці -- лиш мамин хрестик, та й по тім --
Австралія, Америка, чужина...
Іваночку, синочку, де твій дім?

*Пам'яті хорунжої українських Січових стрільців
Софії Галечко (1891-1919)*

Ця ніч нескінченна, мов шлях на Говерлу,
Бурштиновий відблиск від лампи на стіл мій спада.

Нарциси у склянці (нарциси -- то квіти померлих):
Портрет, на яким ще така ти жива й молода.

Ніколи вже зморшкам не скривдити цього обличчя.
Уже не для тебе, Софіє, пасеться в степу вороний.
А юна весна журавлями курличе і кличе:
"Із вічних боїв, з потойбічних доріг -- повернись",

Терплячий алхімік у мантії чорній тепер я.
Ось бачу тебе я у часі, немов у чарівному склі.
Та не над ретортами -- я ворожу над папером.
І не фоліанти розсохлі, -- вивчаю я магію слів.

Ти знаєш, вже вільною в ранок іде Україна!
Так світло, так чисто у світі, розквітлім від вишні.
Я ж мучусь. Я хочу тебе до життя повернути на хвилину,
Хоча б на хвилинку, сестричко, -- у траурнім вірші.

Мені снилось, що уже-весна,
Прозора, тепла, як дитя невинне
Хоч не її, ласкавої, провини,
Та ніжність всю не віддала сповна.

Ще сніг, мов ельф, що заметіль привів,
Вмирати буде на моїй долоні,
В гарячому рожевому полоні
Сльозою стане березневих днів.

Холодна ніч... Птахами світлих весн
Твої слова незмерзлі -- чи надовго?
Очима зачарованих чудовиськ
Зоріє вічність крізь вікно небес...

Мені наснилось вісімнадцять літ,
Софіївських воріт камінна варта,
Здається, руку простягнути варто --
Розтане привид-церква у імлі,

Мов нетривкий століть минулих лід.
Лиш руку простягни -- і розігрієш,
До древніх стін -- щокою опівніч...
Та не розтане, не розтане, ні --
Тонка мережка на землі Софії,
Для двох -- останній сніг на цій землі.

КАРМЕН

Гір далеких громаддя дике,
Сни ранкові ще снить Кордова,
Мій наварцю, забудь навіки
Карменсити облудну мову.

Заворожить мова гортанна,
Незбагненна, мов Боже диво.
Від відьомських очей гітани
Борони нас, пречиста діво!

Та даремно молити мадонну...
Знову мариться ніч імліста
І вона -- у юрбі безсонній,
Що піснями будила місто.

То грайливий, то сумовитий
Гомін бубна, гітари стогін...
Ні, сержанте, не заздри вітру,
Що голубить її ноги.

Не тобі судилось для неї
Хитрі пута з кохання вити,
Ти волієш звати своєю,
А вона нічия, мов вітер.

Знають тільки старі тополі
Та платани в темній альтанці,
Тільки вихор у чистім полі
Таємницю її танцю.

Тож не важ на циганку дику,
Не даруй дорогі обнови,
Будь обачним, забудь навіки
Карменсити облудну мову.

Ольга Пресіч -- молода поетеса, нар. 1967 р. у Києві, там закінчила мовно-літературний факультет Київського Державного педінституту ім. М. Драгоманова. Її ліричні поезії друкувалися в альманасі "Вітрила", в ж. "Україна" та в часописах. Тематика її поезій -- історичне та духовне відродження України. Під цю пору Ольга Пресіч перебуває разом з своїм чоловіком-науковцем в Австралії. Викладає в старших класах суботньої школи, друкується в місцевій пресі. -- Ред.

Валентин КИРИЛЕНКО

ОСНОВА

Я -- не космополіт,
не це в моїй основі.
Мене не проковтнув,
не знищив часу плін.
Я -- України син,
по духу і по крові,
Із рабства я встаю,
із забуття, з руїн.

Я -- не космополіт,
вгамуйтеся, лиходії,
Програму наперед
вам викладу свою.
Я -- націоналіст:
плекаю ж бо надію --
Вкраїну зупинить
у прірви на краю.

Я -- не космополіт,
геть сталінську печатку!
По всіх-усіх світах
розкинувся мій рід.
Я -- націоналіст
від самого початку,
Моя основа тут,
хай чує всенський світ.

Я -- не космополіт,
землі я син моєї,
Краплина серед хвиль
великої ріки.
Надія не згаса --
прийдуть часи Астреї,
Свобода не на час
прийде, а навіки.

Свій вольний дух ізнов
відстоює Вкраїна,
В парламенті -- вертеп,
і Київ, як вокзал...
Я вірою живу:
народ мій не загине.
Я -- націоналіст,
і цим усе сказав.*

Заземлення моє
нікому не на шкоду,
На Україні, тут
основа із основ.
Я -- не космополіт,
бо син свого народу.
А він несе у світ
усім свою любов.

Не хочу більше скніть
я у ярмі чужинським,

Відради хочу я
Вкраїні і собі.
Я -- не космополіт,
вмру дядьком українським,
Бо ж націоналіст,
запеклий, далєбі.

Колись героєм був,
тепер я -- "самостійник"
(Раніше я карав
і турок, і татар...)
Я -- не космополіт,
тим більш -- не Б. Олійник,
Що душу покладе
Союзу на вівтар.

Я -- націоналіст...
Складу глибоку шану
Тому, хто слово це
уперше проронив.
Якщо це був Іван, --
хвала тому Івану!
Розумних в нас було
багацько Іванів.

* Парафразування Б. Олійникового
"Я комуніст, і цим усе сказав".

Веніамин ЕППЕЛЬ

(На мотив Максима Рильського)

Яблуко червоне
У моїй долоні,
Мов гаряче сонце --
Ним милуюсь я.
Гасне неба просинь,
На порозі осінь,
Що колись надійде
Й до мого життя.

Яблуко червоне
У моїй долоні!
Хочу я зустріти
Осінь так, як ти --

Пережить морози,
Спеки, грізні грози,
і маленьким сонцем
Обрій перейти.

1.IX.1987

На Бористеновім крилі
земля летить.
Безповоротно тане в млі
за миттю мить...

Їх відблиск бережуть томи,
що пише час.

Та тільки тануть і вони
в серцях у нас.

1991

Я стою над Хрещатиком --
під вічним сузір'ям Вертепу.
Вогні нострадамусів
спопеляють безжально мене.
Журавлем недосажним
Сонце над обрієм мініється.
Божевільним мовчанням
роз'ятрені рани кричать...

1991

ВЕЧОРИ НА ДИТИНЦІ

(Продовження з попереднього числа)

-- Кому вони просторікують, підводячи підсумки Чорнобилю! -- Іван кинув "дипломата" на тумбочку і втомлено уместився на стілець біля столу. -- Вони або ж некомпетентні, або ж брешуть. Мені одразу ж було ясно, і не тільки мені -- кожному радіобіологові, що Чорнобиль -- це не аварія, це катастрофа, що наслідки Чорнобиля не згасатимуть, а навпаки, розгортатимуться з часом. Промінева хвороба вбиває не одразу а потім, іноді через роки. Особливо болісно за дітей. Господи! Десяткам й десяткам, а може й сотням тисяч прийдеться розплачуватися за безголів'я, бюрократичну зухвалість і безвідповідальність.

-- Заспокойся, Іванку. Нам ще потрібно буде багато сили і нервів, щоб якомога зменшити це лихо.

-- Я, як подумаю, що таке могло б статися з моєю Оксанкою! Що б ми тоді з Тетяною робили! Кому за це морду треба бити!?

-- Слава Богу з Оксанкою все на лад. У тебе є Оксанка, а у мене нікого немає. А я теж хочу мати Оксанку, або Тарасика, або ж обох разом. Вони мені потрібні, Іване!

-- Виходь заміж.

-- Ти хочеш цього?

-- Ні!

-- Тоді, що ти хочеш?

Іван мовчки уставився у дошку стола.

-- Не ламай голову, хлопче! Мабуть зранку нічого не їв. Будемо обідати.

І знову на столі з'явилися борщі і смажені коропи з підливою, і помідори, і абрикоси, і, нарешті, півпляшки вина.

-- Лесю! Я тебе по миру пушу. Завтра увесь харч закупаю я!

-- Чого ти собі голову морочитимеш? У тебе ж справ скільки! Ти ж гість.

-- Я не гість, Лесю! Я тобі чоловік, я стану твоїм чоловіком!

-- А я не хочу будувати своє щастя на недолі Оксанки і Тетяни. То не щастя.

-- Вона зла!

-- То тобі так здається, -- ти не любиш її!

-- Я кохаю тебе, Лесю!

-- Що мені і тобі від твого кохання?

-- Ти мене не любиш.

Леся на мить заціпеніла, потім підійшла до Івана і, плачучи, стала його цілувати:

-- Господи! Де ж ти узявся на мою голову? Що мені робити з собою? Горе моє... щастя моє. Нікого іншого мені не треба...

Потім одсахнувшись од Івана, сіла навпроти і тихо сказала:

-- Годі! -- Давай обідати.

-- Підемо на Дитинку, -- пообідавши сказав Іван. -- Сидиш на тому клинці -- кругом повітря, землі немає. Здається ось-ось полетиш.

Землі немає, а навкруги перлинна серпнева зоря. Здається світиться все повітря. Та все ж земля є, від неї струменить тепло. Недовгі зорі наприкінці літа, швидко сутеніє, ось вже засвітилися яскраві люмінісцентні ліхтарі там, де колись були гончарі і кожум'яки. Десь унизу загавкав собака, а тиші нема. Двигтять і гуде величезне місто.

-- Що я відомий у світі, те, Олесю, мене ніяк не тишить. Чомусь помічають лише другорядні здобутки, навіть там, де фундаментальні дослідження у біології здається поставлені досить високо.

-- Що найцінніше у твоїх дослідженнях? Що головне?

-- Важко виділити щось одне. Наприклад, мені здається, що я відкрив другу хвилю загибелі опромінених клітин. Після опромінення високими дозами клітини у тканинах, де вони швидко розмножуються, майже всі гинуть, ті ж, що виживають, дають нові покоління і скоро первинна кількість клітин відновлюється. Вони виглядають цілком здоровими. І раптом, серед цієї, здавалось би зовсім здорової популяції знову виникає масова загибель клітин. Звідкіля, чому? Де криються якісь утаємнічені пошкодження, які здійснюють себе десь аж у десятому поколінні? Це доведено мною на великому матеріалі, абсолютно вірогідно. І ніхто цього не помітив. Ніхто не зрозумів ні у нас, ні в Німеччині, ні в Штатах. Зате другорядні знахідки обсотували з усіх боків.

-- Але, якщо цей феномен здійснюється не лише на клітинному рівні, але й вище, то якими можуть бути віддалені наслідки, наприклад, Чорнобилю?

-- Ото ж воно й є! Олесю! Нам треба об'єднати наші зусилля. Ми повинні працювати разом. Я частіше приїжджатиму до Києва, а може й зовсім...

-- Не треба, Іванасю!

-- Чого ти боїшся?

Раптом їх обняла темрява. Електричне сяйво міста погасло.

-- Мабуть якась аварія, -- сказав Іван. -- Це не надовго.

-- Іване! -- Подивись на небо! -- Як на селі!

-- Чумацький шлях! -- Галактика! Яка велич! Ти знаєш яка відстань до тих зір, які світяться наче молоко? -- Тисячі світлових років. Тисячі років летить до нас їх світло зі швидкістю триста тисяч кілометрів за секунду. Підрахуй, скільки ж це кілометрів?

-- Не знаю. Страхітлива цифра.

-- Я колись рахував. За годину світло пролітає мільярди кілометрів, а за тисячу років п'ять мільйонів мільярдів. І це ще наша галактика, наш дім. До сусідки, найближчої галактики -- Андромеди -- мільйон

світлових років, а зараз людина своїм озброєним зором зорить на дванадцять мільярдів світлових років у далину. Це ж скільки?

-- Які ми крихітні!

-- Крихітні?! -- Ні, Лесю! -- Розумом своїм обіймаємо увесь світ. Що таке галактика без нашого розуму, поза нашою мислю? Кому вона потрібна? Яка її цінність? Вона існує, і не існує.

-- Це вже махізм?

-- Та ні! -- я ж не кажу, що вона існує лише в нашому розумі. А вглиб! -- Вглиб ми сягаємо аж у саме атомне ядро -- мільярдні долі міліметра. Якщо збільшити ядро до розмірів макового зернятка, то так саме збільшене зернятко стане земною кулею. І ми влізли в те ядро і вилучили з нього величезну і страшну енергію. А у часі! Ми сягаємо на п'ятнадцять мільярдів років у минуле, а чуда айнштайнівського релятивізму, дива електроніки, кольорове телебачення, супутниковий зв'язок, можливість за декілька годин облетіти всю землю...

-- За півтори години.

-- Ну, то космонавти. Я маю на увазі нас з тобою. А галактика художньої творчості! Все... все поки ми живі. Невже смерть? Невже ж гине величезний Всесвіт людської мислі? Невже це лише зблиск між темрявою минулого і майбутнього, які не належать нам, як це співають у пісні з фільму "Земля Саннікова" за академіком Обручовим?

-- Ти не віриш у Бога?

-- Я дуже хочу, щоб він був, але це якось не укладається у логіку. А ти?

-- Я жінка. Жінка вірить у дітей.

-- А я, що далі, то більше замислююсь над проблемами релігії. Не кажу про наївний релігійний антураж -- язичке камлання, притаманне ортодоксальній релігії. Чому вона пройшла скрізь тисячоліття і об'єднує мільярди людей? Хіба лише завдяки страху перед грізними явищами природи? Усі явища не страшні нині людині за винятком одного -- це смерть. Головне страх перед смертю. Невже за нею нічого немає? Невже вона нищить все. Я певен, що основою релігії є протест проти страшною суперечності між всесвітом людської мислі і чорним мороком небуття. Людина -- найтрагічніше явище природи і релігія намагається подолати цю трагедію, заперечити небуття. Релігія не морок, як це кажуть вульгарні атеїсти, а протест проти нього.

Але у цю мить знову засвітилися тисячі ліхтарів великого міста і сяйво од них затьмарило глибини Всесвіту.

-- Ось я дивлюсь на ці пустельні видолінки, коліс тут стояли хати гончарів і кожум'як, було повно людей, вони жили, любили, ростили дітей, потім онуків, правнуків... Де вони зараз? Невже, як у Омара Хаяма:

До гончара недавно я забрів.

Що з глини й бога виліпить зумів.

Та бачив я (сліпий хіба не бачив),

Що він не глину мене, а прах батьків.

Господи! Як гарно жити! Особливо у такий сонячний серпневий ранок, коли ще не спекно і щоки голубить лагідний вранішній холодок. Ми йдемо з Лесею древнім і вічно молодим Києвом. Ось тут, на розі Прорізної ресторан, де ми ласували смачним Празьким тортом і пили шампанське. Це було колись. А зараз вмеремо, але купимо Київський торт. Сьогодні ми йдемо разом на роботу -- цілий тиждень ми працюватимемо разом у Лесиному інституті і в мене таке почуття, що я вдома -- працюю, робота -- подружжя пара і я не хочу, щоб було інакше. Але до початку робочого дня ще ціла година і ми сідаємо у скверіку біля Золотих Воріт. Вранішнє сонце чистим промінням висвітлює Лесине обличчя, я дивлюся на неї і думаю: Дівчино! Чим же ти мене причарувала? Хіба лише однією вродою? Є в тобі щось таке, що причаровує мене ще більше. Що воно?...

(-- Кому не подобається моя розповідь, -- сказала Ольга Петрівна, підвищуючи голос, -- хай читає по підручнику.

Гамір у класі ушух. Тридцять три пари дитячих очей утупилося в учительку. Не було лише тридцять четвертої, найвиразнішої. Леся розкрила підручник.

-- Тобі не подобається, як я розповідаю? -- здивовано спитала Ольга Петрівна. -- Встань Лесю!

Дівчина неохоче підвелася:

-- Не подобається, -- відповіла вона.

Ольга Петрівна навіть залякла від несподіванки і образи, потім відчула, як гаряче наливається обличчя. Ще мить і пекуча хвиля гніву впаде на це безсовісне дівча. А воно стоїть і найвиразніші у класі очі дивляться прямо на неї, ладні зустріти будь що. Ох, ця Лесина прямолінійність, -- ніколи не збреше. Ну, хоч би промовчала чи що? Важко їй житиметься, якщо залишиться такою. А дуже хочеться, щоб такою й була. Хіба лише за те любить її Ольга Петрівна, що, коли вона розказує про Володимира Великого -- здається, що сам князь увиходить до класу і, посміхаючись, зупиняється поруч Лесі? Мабуть ще й за ту щирість, яка подекуди обертається образливою відвертістю. Проте без неї не увиходив би до класу Володимир Великий і не плазував би за двері огидний і прищавий Нерон. Хвиля гніву відплинула.

-- Лесю! -- сказала Ольга Петрівна. -- Щоб ми тобі не заважали -- читай собі підручника у коридорі.

Леся згорнула книжку і трохи збентежено попрямувала до дверей. Перетнувши коридор, вона відчинила ще одні двері і опинилася на високому ганкові школи. Надворі буяло квітнєве сонце. Леся подивилася на високе й чисте блакитне небо, на майже прозорі хмарки, які на очах танули у високості, вічула на щоці запашний подих весіннього вітру і радісно посміхнулася. Те, що сталося і що чинилося у класі здалося тінним і незначним перед оцим безмежним сяйвом щасливого юного дня.

Внизу невеликий шкільний садок святкував свою дев'яту весну. Маленькі вишеньки подекуди вже вкрились живим сніжком первоцвіту. Все було таким пісненим. От тільки сіра постать серед зелені дерев якось кострубато стовбичила, не вписуючись у розма-

іте свято природи. З очей Лесі зник весінний димок, вони посуворішали. Ото ж Микола -- відмінний двійочник з співбіжного шостого "бе" класу. Його теж вигнали, -- звичайно! А то, чого б він валандався у дворі?

Микола простяг руку до вкритої рясним цвітом вишневої гілки.

-- Миколо! -- гукнула Леся.

Рука хлопця відсахнулась і він обернувся.

-- Ти що робиш, Миколо!

-- Я? -- в очах хлопця заятрилася зухвалість. -- Хочу подарувати тобі букет.

-- Якщо зламаєш гілку, я дам тобі по шії.

-- Ти... мені? -- він виломив гілку, підійшов і простягнув її Лесі: -- Це тобі принцесо!

Леся розвернулася і чимдуж ляснула нахабу.

Бійка була жорстокою і невідомо чиєю перемогою вона б закінчилася, -- чи відчайдушною Лесі, чи дужчого Миколи, якби не пролунав над ними владний голос грізного завуча Івана Митрофановича Тараня:

-- Це що за неподобство тут діється. Ану зупиніться зараз-же!

За три хвилини обидвоє стояли у кабінеті.

-- Ну! Так з чого ж зчинилося оте неподобство? -- спитав він, уможуваючись за столом.

Обидвоє мовчали.

-- Він вдарив тебе?

-- Ні. Я вдарила його.

-- За що?

Леся мовчала.

-- За що вона тебе вдарила?

Микола теж мовчав.

-- Я бачу, що ви обоє варті одне-одного, -- сказав завуч. -- Що ж, добре. Панькатися з вами у мене немає часу.

Коли вийшли з кабінету, Микола з повагою й захопленням глянув на Лесю.

-- Ти гарна, Лесю! -- раптом сказав він.

-- Йди геть, паскудо!

Леся знову вийшла на високий ганок школи і знову її охопило розмаїття квітневого юного дня.

А увечері батько розглядав записаного червоними чорнилами щоденника.

-- Знову, Лесю? -- сказав він, підводячи очі. -- За що ти образила Ольгу Петрівну?

-- Вона спитала, чи подобається мені, як вона розповідає. Я відповіла, що ні.

-- Навіщо ти так сказала?

-- Так вона ж спитала, тату! Що ж мені брехати? Батько зітхнув:

-- Краще б промовчала. Є річ, яка зветься тактом, -- час тобі зрозуміти, що це таке.

І все ж у чверті Леся мала з історії п'ятірку, потім закінчила школу з золотою медаллю, а потім з відміною Київський університет. [...])

-- Ми за цей тиждень зробили місячну роботу, -- у нас гарний тандем, Лесю. Нам би ще пару місяців отако.

-- Можна пропрацювати пару місяців і в пусте, а от ми маємо результат, Іване. Ти ж подивись перше покоління аберагнних клітин гине наполовину, а друга -- майже усе. Чому так?

-- Може у першому поколінні діє репарація, а у другому ушкодження фіксуються і порятунку немає. Я вже думаю над тим, якби нам повернути експеримент таким чином, щоб побачити це явище з якогось іншого боку, тоді може усе проясниться.

-- Я теж над цим подумаю. А що до тандему, Івасику, то я хочу щоб у нас був ефективний тандем не тільки на роботі.

-- Я теж за-за-за! -- вигукнув Іван.

-- Тоді чого баритися. А знаєш, що?

-- Ні, не знаю.

-- Давай поїдемо завтра на Чорторий.

-- Це куди?

-- До гирла Десни -- там вода чиста.

-- Так вже ж Ілія у воду насцяв.

-- То у вас, у Пітері, а Дніпро до середини вересня теплий.

-- Я і до жовтня у Дніпрі купатимуся. Він і тоді тепліший ніж льодяна і серед літа Нева.

-- Я бачила у ній навіть малі діти купаються.

-- Куди подінешся, якщо теплішої немає. Лесю! Маю до тебе іншу пропозицію.

-- Яку? -- зацікавлено питає Леся.

-- Поїдемо на суботу і неділю до бабиної хати.

Complete
Home
Comfort!

SIPCO OIL LIMITED

83 Six Point Road, Toronto M8Z 2X3,

Tel.: 232-2262

ВИ МОЖЕТЕ ПЛАТИТИ БЕЗКОШТОВНО У COMMUNITY TRUST, 2299 BLOOR ST. W.

-- Це куди?
-- До мене, у Тясминівку.
-- Це далеко?
-- Та ні! -- Біля Чигирина. Чотири години автобусом.

-- Там у тебе хто є?
-- Майже нікого. Була баба, позаторік померла. Недалечко, у Знам'янці брат у перших -- він бабину хату доглядає. Ну, ще старі сусіди.

-- За два дні не упораємось.

-- Візьми третій.

-- Візьму. Ми ж заслужили.

-- То й все.

-- Тоді зараз же поганяй до автокаси і купуй квиток на завтра. Якщо не пізно. Пального не вистачає і автобусні рейси дуже скоротили... Та ні ж! Не так одразу. Поїж спочатку. Сьогодні у нас юшка.

-- Учора були коропи, а сьогодні юшка, -- сміється Іван.

-- Короп'ячі голови треба ж було на щось діти.

"Ікарус" Київ-Дніпропетровськ виглядав ошатно. Ще б пак -- експрес. А вартість квитка у цифрах виглядає так, як недавно ціна авіаквитка від Києва до Новосибірська.

Іван з Лесею піднялись у салон, сіли у м'які крісла і відчували повне задоволення. Шлях ще далі на південь -- до рідного гнізда, до Тясминівки був відкритий. Він згадав учорашній гарячий вечір у автокасі. Спасибі дівчатам, змилювалися -- достали із загоашника два місця. Ох, як же він талановито улещував їх і бездоганно брехав.

До автобусу вдерлася гомінлива зграйка жінок і весело розсілася по своїх місцях. Ось вже зайняли останні місця останні пасажирки. Ось вже хтось проситься -- "візьми мене до Миронівки -- це ж недалеко, я стоятиму". Але натикається на категоричну відмову водія. Це ж ще Київ, і автобус рушає.

-- Ой, бабоньки! Тепер мене мій Микола приголубить. Я йому таку куртку везу -- за три з половиною тисячі.

-- А що ще купила?

-- Хотіла купити ліфчики та труси, чи хоч якісь панталони. Нема! Нізяккі гроші! Якщо далі так буде -- голозадами ходитимемо.

-- А навіщо тобі труси, коли ти хочеш, щоб Микола тебе приголубив?

-- Так це ж, щоб іншим не досталось.

-- Раз трусів у вас нема, бабоньки, то може візьмете мене до себе у компанію, -- обіззався дебелий мужчина років сорока.

-- Та нащо ти нам здався, коли з бабою у трусах упоратися не можеш...

-- Веселий наш народ, Лесею. Він і на краю сміється буде.

-- А скільки вже перетерпіли оці жінки, скільки винесли на собі.

-- То ж краю нам не буде. А от я думаю, чи заспівають оці "дівчата"? Не може бути, щоб в Україні не заспівали у довгій дорозі.

Але "дівчата" не заспівали. Вже поминули Росаву -- не співають, минули вже славну Рось -- мовчать жінки.

-- Іване! -- Давай заспіваємо ми, -- запропонувала Леся.

-- Якої?

-- Давай "Ой на горі..."

-- Давай!

Ой на, ой на горі та й женці жнуть!"

-- почала Леся.

Ой на, ой на горі...

-- приєднався Іван.

І за хвилину весь автобус співав:

А попід горою -- яром долиною козаки йдуть...

-- Не забули ще, що ми козацького роду! -- у захваті гукнув Іван.

-- Ні -- не забули!

-- Так чого ж мовчали?

-- Тепер не мовчимо. А звідки ти, такий хлопець гарний?

-- З Петербургу.

-- Це з колишнього Ленінграду?

-- Так-так.

-- А що ти там робиш?

-- Працюю професором.

-- Ого! Ти ж дивись -- такий молодий, а вже професор. І наші пісні співаєш?

-- Так вони ж і мої.

-- Кажуть, що там у вас товари набагато дешевші, а харч дорожчий.

-- Ти у неї спитай. Професори -- вони ж нічого не знають.

Леся зашарілася. Вони мають її Івановою дружиною.

-- Я у Києві живу.

-- Це ж як? Він у Ленінграді?...

-- Ми недавно одружилися, -- знайшовся Іван.

-- І де тепер житимете?

-- У Києві.

-- Ну, дай вам Бог діточок двійко!

Дорога покотилася донизу.

-- Тясминівка! -- вигукнув водій.

Рідне село! Вони піднялися на той бік Тясмину.

Пішли містечком. Біля продмагу стоїть довга черга.

-- Це за чим? -- поцікавився Іван.

-- Хліб привезли з Чигирина.

-- Свого, що -- немає?

-- Де ж йому бути? -- печі всі порушили, та й зерно, якби було -- ніде змолоти.

Іван згадав веселий вітряк по той бік Тясмина, за Черкаською вулицею. Кажуть на вигоні колись їх було аж дванадцять. Але при ньому залишався лише один. Тепер і його немає. Він обернувся до Лесі і простяг руку туди, де левада:

-- Он там, над Тясмином ще у сімнадцятому році сільською сходкою вирішили лазню збудувати. Ще й досі будують.

-- Чого?

-- Колективізація порушила усе.

Навокоси від продмагу чепуренька одноповерхова кам'яничка з надписом "Амбулаторія".

-- Це, мабуть, господарство Ази -- вона ось вже двадцять років тясминівський лікар. Давай зайдемо...

Аза сидить у поношеному, але чистенькому халаті, у білій лікарській шапочці, з фонендоскопом на грудях.

-- Іване? Верболоз! Боже мій! Звідки ж ти узявся?

-- Від білих ведмедів, -- сміється Іван.

-- А це хто з тобою?

-- Моя дружина.

Лєся зашарілася. Знову доводиться бути квазідружиною. Дівка -- не дівка, жона -- не жона. Ой, Іване, Іване!

-- Гарна вона у тебе. Будемо знайомі, -- Аза!

-- Лєся!

-- Як же вам живеться біля білих ведмедів? Була ж колись у Ленінграді. Дуже гарне місто. Тільки клімат поганий. Я б там ні за що не жила.

-- Ми звикли.

-- Так, як же живете?

-- Хріново, як і всі. А що у вас?

-- У нас? -- Ось бач -- була лікарня, тепер амбулаторія. Роділка була, тепер прикріпили до роддому у Чигирині. Так що -- Держи, бабо! Не пускай! До Чигрина ще не доїхали.

-- Чому так?

-- Людей стало мало. Оно їде молодиця, Надійка Малашенківська до мене. Слава Богу! -- Вагітна. Ясочко моя! Нам би більше таких... Іване, Лєсю -- заходьте увечері! Будемо раді з Володею. Вип'ємо, поговоримо. У нас ще є чим зустріти гостей.

На вулиці людей не видно. Оббіч шляху моріжок. Півні переголошуються через усе село, прип'ята коза і ще щось пасеться, щось чорне, чи то качка, чи ні.

-- Це шипуни, -- каже Іван.

-- Кажуть гібрид качки з індиком.

-- "Кажуть"! Ти ж генетик. Повинна знати.

-- А ти, хто такий?

-- Я біофізик. До генетики лише заглядаю.

-- Погано дивився. Біофізики всюди сунуть свій ніс.

-- І ти вважаєш, що це погано?

-- Ні, миленький! -- Лєся тулиться до Івана. -- Тільки дуже ускладнює життя.

-- Але ж, як хрестили індіка з качкою? Вони ж не близькі одне-одному.

-- Мабуть якась гібридомна методика.

-- Цікаво, звідки їх завезли?...

На вулиці пустельно. Жнива минули -- усі поруються на городах.

-- Ти подивись, -- каже Лєся, -- майже усі хати під шифером, багато обкладені цеглою, є й зовсім кам'яні. І на кожній телевізійна антена.

-- А село мовчить, -- колись співало... Років двадцять тому прийшов з райкому наказ: Усі хати вздовж вулиці Леніна, це колишня Цековна, перекрити шифером і причепурити, бісова кров! Бо автострадою Київ-Донецьк, ми якраз нею приїхали, часто проїж-

джають іноземці. Село відповідає: "Нема у нас шиферу". "Дамо! З фонду дамо, поза усяку чергу!" Шифер дали, усі радіють, хто живе осторонь -- заздять, один лише дід Пилип каже: -- "Я свою хату шифером не покрию". -- "Ти чого, діду?" -- "А того, що під стріхою краще, під нею літом прохладно, а зимою тепло". -- Викликає його до себе наш "курський соловей" -- голова колгоспу Демідов: -- "Ты что, -- каже, -- дед приказов Советской власти не исполняешь!" -- А дід відповідає: -- "Такого закону нема!" -- "Дурак ты, люди же плачут за шифером, а он тебе почти-что даром достается".

Але дід уперся. Минув тиждень. Поїхав дід до дочки у Черкаси. Вертається додому, хати не впізнає. Була під стріхою -- вкрита шифером. Та ще й даром. От на селі ніяк не можуть вирішити, чи то Пилип справді плакав за стріхою, чи то такий хитрий, що йому хату даром шифером укрили. Думаю, що за стріхою... Он, бач, баба Христя поряд з сонячником стоїть. Кажуть, колись була найпершою красунею на селі.

-- Ти чий будеш! -- питає.

-- Іван Верболоз.

-- Господи! Ваню! Який же ти великий став. Позаторік Горпина вмерла. Нікого ж з Верболозів не залишилося. Ти ж до кого зараз?

-- Зупинимось у бабиній хаті.

-- А це хто з тобою?

-- Моя дружина, Христіно.

-- Так підійдіть ближче. Я хоч подивлюся на неї... А вона у тебе гарна і характером добра -- по очах бачу. У вас діти є?

-- Ще немає.

-- То дай вам Бог двійко.

Далі йшли вулицею мовчки. Нарешті Іван знову заговорив:

-- Примірно тоді ж сталося у нас на селі отаке че-пе. Пам'ятаєш вели газопровід "Дружба", дець від Тюмені аж у Європу. Багато лементу навколо нього у пресі було. Будували його "звеньями". Одне тягли -- руські, друге -- чехи, третє -- мадяри, а якраз повз наше село тягли газопровід німці. Поставили чепуренькі жовтенькі, сині, рожеві вагончики з душем і усіма... "удобствами". Як буде нашою українською "удобства"? -- От бачиш, я вже забув.

-- Мабуть зручність, можна й французькою -- комфорт.

-- Так от, поставили -- риють траншею жовтими канавокопачами. А збоку якраз селянські городи. Коли ж дивляться, виходить стара жінка з хати, запрягається у борону замість коня, тягне її -- боронує. Німці аж рота пороззявляли. Вихопили фотоапарати -- клацають. А на другий день поклали ті фото на стіл секретареві райкому -- дивіться, мов, переможці, як господарюєте. Як живуть у вас жінки. Викликають нашого "курського" до райкому, грюкають кулаком об стіл і кажуть: "Мать твою так! Ти кого ж ганьбиш!" А на третій вирушили трактори на селянські городи з боронами і заборонували геть усе. Дехто радів, більшість лаялися. Адже вже ж було якось там забо-

роновано і посаджено, то й потолочили розсаду. Отаке наше сільське життя.

-- Ну, ти такий селюк, як я парижанка!

-- Не кажи, Лесю! Навіть у Каліфорнії, де замість води апельсиновий сік п'ють, рідне село не забуду.

-- Та ти, мабуть, залишишся у тім раю.

-- У мене ж контракт на рік. Може ще рік попрацюю. І привезу тобі годинничка з маленькими діамантами.

-- Привези краще себе.

-- Ну ось, бабина хата. Вона, як бач, далеко од магістралі, то ж "соловей" шиферу не дав. Підемо через дорогу до діда Сави -- ключі напевне у нього.

Засмагла лисина Сави сяяла на городі серед жовтіючої кукурудзи. Біля сараю хрипко загавкав старий пес.

-- Саво! -- гукнув Іван.

-- Іду! -- Кого там принесло? -- Ти ж дивись! Іван! Таки ж згадав рідне село!

-- Як живете, Савеліє Мусійовичу!

-- Добре живу. Поки живу -- Україна житиме.

-- А як помреш -- Україна що? -- Теж помре?

-- А це залежить од вас, молодих. Для цього мало хреститися на жовто-блакитний прапор. Хоч я й не думав, що доживу до цього святого моменту. Адже не випадково ходить по селах отака коломийка: "Ще не вмерла Україна, але вмерти мусить. Що кремлівці не здушили, то Фокін додушить". Мало узяти владу, треба її ще й утримати. А ти що зробив для Рідного краю десь там, сидючи аж у Ленінграді?

-- Трохи зробив. Наука, вона інтернаціональна -- меж не знає. І якщо я якось покращив, наприклад, лікування хворих, то це і для Росії, і для України, і для усього світу.

-- Але ж наука не розмовляє мовою глухо-німих! Якою мовою розмовляєш?

-- У межах СНД переважно російською, у Світі -- англійською.

-- А українською?

-- З Вами, діду. Ходімо, Саво увечері до Ази, вона нас запросила. Там поговоримо. Ключі од бабиної хати мабуть у Вас?

-- Під стріхою бабиної клуні, на дощечці.

-- Чудний дід, -- сказала Леся, коли переходили вулицю.

-- Мудрий. Був вчителем історії у тутешній школі. Ти уявляєш викладати історію у ті часи та ще й з Савиною вдачею -- чистісінькі тортури. От він і додавав до офіційної брехні правду -- щирю правду про Запорізьку Січ, про Гетьманщину і навіть про Центральну Раду і заgrimів на Воркуту аж на п'ятнадцять років.

Брязкнула клямка. Іван відхилив двері і з комірчини ударило у ніс трав'яним духом, сонячною соломою. У хаті підлога укрита ряднами, на широкому ліжку гора подушок, на столі старенький телевізор і Іванові захотілося вийти на двір і гукнути бабу -- мабуть порається на городі.

(Далі буде.)

відчиняйте

КОНТО СОВИ

Кредитова Спілка "СОЮЗ" радо пропонує Вам відчинити нове конто для дітей -- Конто Сови "Сімон". Це конто дасть можливість Вашим дітям навчитися ігровим шляхом управлінню грошми. Конто Сови призначене для дітей до 12 років і надає їм такі спеціальні зручності та послуги:

- * ощадну книжку сови Сімон
- * членську картку Конта Сови
- * величину уділів лише 10 долярів
- * щоденні проценти, виплачувані місячно
- * щомісячне заохочування, подарунки, конкурси
- * термінові вклади на суму лише 100 долярів
- * поквартальну виписку про ріст заощаджень

SO-USE CREDIT UNION

2267 Bloor St. W.	Toronto	763-5575
406 Bathurst St.	Toronto	363-3994
31 Bloor St. E.	Oshawa	432-2161
26 Eglington Ave. W.	Mississauga	568-9890

Ваша Кредитова Спілка
має великий вибір фінансових послуг.
Звертайтеся до нас з усіма
Вашими фінансовими потребами.

Микола ЖУЛИНСЬКИЙ
віце-прем'єр України

УКРАЇНА НА НОВОМУ ЕТАПІ ДІАЛОГУ І СПІВПРАЦІ З УКРАЇНСЬКОЮ ЗАХІДНОЮ ДІЯСПОРОЮ

(Слово на 6-му Конгресі СКВУ. Скорочено.)

Високопреосвященні митрополити, владики, отці і пастори українських церков, вельмишановні члени Президії і Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, дорогі Брати і Сестри!

...Уперше Конгрес СКВУ відбувається в умовах існування незалежної України, уперше Конгрес СКВУ привітав Президент суверенної держави України, уперше в його роботі беруть офіційну участь представники державних і громадських організацій нашої спільної батьківщини і все це є вагомим посвідченням глибокої вдячності вам, дорогі брати і сестри, і вашим попередникам, від президента України, Уряду і всіх українців за велику, самовіддану працю в ім'я консолідації світового українства, за допомогу Україні в тяжкі часи комуністичного режиму, і в щасливі й трудні місяці та роки здобуття незалежності.

На попередньому, п'ятому, Конгресі уступаючий Президент СКВУ доктор Петро Саварин закликав усіх в Україні і на поселеннях "Сповнім наш обов'язок, обов'язок синів, дочок того самого народу і поставмо Україну на мапу світу. Ідучи різними шляхами, прямуймо до тієї самої цілі. А нашою ціллю хай буде здобуття ще в цьому столітті повної самостійності і незалежності".

Слава Богу, Україна постала в цьому столітті як самостійна, незалежна держава і ніяка вже сила не зрушить нас з цієї величної, вибореної і омріяної, гордої постави самостійного, соборного історичного буття українського народу.

І те, що сповнилися виповідані в пролозі до "Мойсея" слова Івана Франка, слова надії і віри "в силу духа і в день воскресний твого повстання", слова переконаності в тому, що Україна своїм "вогністим видом" засяде "у народів вольних колі" усім нам, нині суцільним і ненародженим, мовлячи словами Шевченка, землякам нашим "в Україні і не в Україні" слід завдячувати й вам, тим, хто за берегами рідної землі жив боротьбою за незалежність України, жив надією на прийдешність дня волі, дня свободи для рідного народу...

СКВУ постійно працював у динамічному контексті з міжнародними, державними та приватно-громадськими інституціями, засобами масової інформації різних країн світу у справі відстоювання прав людини в Україні...

СКВУ активно підтримував перші кроки демократичного руху в Україні. Після проголошення Акту державної незалежності України 24 серпня 1991 р.

СКВУ провів широку акцію в справі дипломатичного визнання незалежної України іншими державами.

У грудні 1991 р. СКВУ спільно з Українською Світовою Фундацією проголосив Фонд відбудови України і закликав українську громаду країн Заходу надавати всіляку допомогу в розбудові самостійної України.

Від 1989 року СКВУ брав офіційну участь у форумах конференції в справах безпеки і співробітництва в Європі як неурядовий член цієї міжнародної організації, виступаючи за те, аби Україна була повноправним її членом, порушуючи низку питань про переслідування української церкви та правозахисників в Україні.

Заслужують доброго слова зусилля СКВУ в діяльності організацій -- членів цього об'єднання на збереження української мови, культури, традицій, на розвиток українознавчої науки.

Президент, парламент, Уряд України, її громадськість вдячні представникам західної діаспори -- досвідченим фахівцям, які працюють в Україні, допомагаючи нам у різних ділянках державного будівництва, зокрема в економіці, науці, культурі. Неоціненна допомога діаспори, її окремих організацій і окремих осіб в становленні наших дипломатичних і консульських установ... Є багато прикладів, коли представники Українсько-американської координаційної Ради, інших організацій, насамперед із США, Канади, часто через посередництво товариства "Україна", надавали практичну, матеріальну допомогу українським об'єднанням Москви і Владивостока, Молдови і Казахстану, інших держав, що постали на території колишньої імперії.

Це далеко не повний реєстр співпраці західної діаспори з Україною та східною діаспорою в останні роки...

Для нас украй важливим є пошуки форм і засобів стимулювання політичної активності нашого народу, сприяння духовному оновленню суспільства, проведення глибинних державотворчих процесів передусім шляхом витворення, сформування політично визначеної провідної верстви -- духовної і політичної еліти.

В цей особливо відповідальний період національної історії слід в інтересах самоохорони нації, заради зміцнення державного подярку утверджувати і поширювати в українському суспільстві культ державницької ідеї...

Та слід не лише визначити, сформувати систему національних цінностей і пріоритетів. Головне -- впровадити її через систему освіти, культури, через засоби масової інформації. І тут наша співпраця, оперта на ваш багатолітній досвід у складних умовах іншомовної освіти, вкрай необхідна.

Наш обов'язок полягає і в тому, щоб формувати духовну незалежність українського суспільства, без чого зміцнення держави як інституції немисленне...

На особливу нашу з вами увагу заслуговує проблема конфронтації православних конфесій в Україні. Слід шукати шляхи і форми поступового зближення і об'єднання православних конфесій, в чому авторитет і досвід українських церков Заходу може бути особливо ефективним. В умовах особливої соціальної напруги українські церкви могли б спільними зусиллями ефективно сприяти зняттю цієї напруги, навести мости порозуміння і зближення між людьми, подолати апатію і роздратування, що породжені комуністичною політичною культурою, навчити поважати громадянські цінності і усвідомити особисту відповідальність за свою долю і за свою державу. А якою суспільно важливою могла б бути роль церкви в формуванні демократичної культури за умови, що сама церква буде давати приклад глибокої демократії і за цієї умови зможе, надіюсь, посісти належне місце в духовному розвитку України. Ми повинні прагнути до деполітизації релігійного життя в Україні, сприяти тому, щоб релігія була передусім духовною часткою культури і моралі.

Хто сьогодні зможе визначати, що є передусім актуальним, першочерговим, невідкладним у нашій з вами співпраці? На мою думку, заслуговує на особливу уважний і відповідальний аналіз політична і економічна ситуація в Україні. Саме тому такою важливою для сьогоднішньої України є проблема політичного самовизначення громадян нашої держави... Гострою є проблема культурної ідентичності сучасного українського суспільства.

Західна діаспора могла б посприяти формуванню демократичної культури українського суспільства, яка передбачає визначення та усвідомлення системи національних пріоритетів і цінностей. Адже в період трансформації комуністично-тоталітарного суспільного устрою досить важко передбачати наслідки політичного процесу в Україні. Ми перебуваємо в стані гіперінфляції, яка спричинює різке погіршення життєвого рівня, зростає люмпенізований прошарок населення, який легко підбурити на соціальні вибухи...

Очевидно є тенденція й до поширення серед значної частини населення політичної апатії -- не оминаймо самокритичним аналізом й того, що Народний Рух України в кінці 1992 року не зумів зібрати 3 мільйонів підписів на підтримку перевиборів Верховної Ради. Хіба це не свідчить про загрозливу політичну пасивність народу, особливо молоді, значна частина якої виявляє тривожну аберацию у моральних орієнтаціях, низький рівень громадянської свідомості, прагнення до швидкого -- шляхом спекуляцій та іншими деформованими уявленнями про ринкову

систему методами -- збагачення, схильність та здатність до екстремістських дій?

В умовах очевидного розвалу системи державного управління, платіжної кризи, розриву господарських зв'язків, розбалансованості грошової системи, коли народ не бачить чіткої, обґрунтованої програми економічних і соціальних реформ, перспектив реформування політичного і духовного життя суспільства, досить легко здійснювати дискредитацію ідеї розбудови незалежної демократичної держави. Наша ж мета -- провести широкоохопну просвітницьку політичну роботу серед майбутніх виборців Верховної Ради з метою якісного оновлення шляхом виборів до парламенту політичної еліти як гаранта демократичного розвитку суспільства.

Нова політична еліта, яка повинна замінити паразитичну й ортодоксальну правлячу еліту, може увійти в новий парламент України і сформувати нові державні органи влади лише за умови консолідації усіх демократичних сил на основі комплексної програми економічних і соціальних реформ. Інакше є реальною загроза національним інтересам України, її незалежності. По суті, йде мова про зміну політичної системи, бо криза існуючої системи є очевидною і вона пронизує не лише економіку.

Для того, щоб уникнути загрози переродження комуністично-тоталітарної політичної системи у неототалітарну, посткомуністичну², про що дбає і в чому зацікавлена серйозна політична сила в Україні, яку політологи називають "партією влади", необхідно максимально оновити правлячу верству. А це можна зробити без загрози для стабільності в суспільстві лише шляхом виборів до Верховної Ради, а звідси -- прискоренням формування інститутів громадянського суспільства і виховання демократичної культури.

Суспільна атмосфера в Україні, на мою думку, настільки наелектризована, що вже зараз Уряд України повинен запустити в дію широкомасштабну приватизацію і торгівлі, і сфери побуту, і виробничої сфери, і нежитлового фонду, і ділянок землі...

Суспільні перетворення в Україні відзначаються єдиним національно-демократичним характером, тому так важливо не втрачати демократичним силам історично зумовлену роль лідера та ініціатора цього процесу. Навпаки, необхідно нарощувати потужність і великий потенціал світового українства, що є і буде суттєвою підмогою в наших державотворчих змаганнях. Тому й нам в Україні слід змінити наші дотеперішні підходи до співробітництва із західною діаспорою, а по відношенню до східної -- ці підходи розробити, відкоригувати, опираючись на організаційний досвід західної діаспори і якнайшвидше реалізувати...

Співробітництво із західною діаспорою далі не може бути "вулицею з одностороннім рухом", коли головна ставка робилась на перманентну фінансову допомогу Україні з боку діаспори. Фінансові можливості останньої, ясна річ, є досить обмеженими. Поза тим, представники діаспори цілком слушно висловлюють сумніви щодо того, наскільки ця допомога

використовується за прямим призначенням. Не варто особливо розраховувати й на те, що діаспора може відіграти роль посередника у виході України на західні ринки. Тут вона також не має достатніх сил, не кажучи вже про конкурентність наших товарів і наше неповоротке законодавство.

Слід шукати точок дотику там, де співробітництво буде взаємовигідним й де діаспора справді могла б стати нашою помічницею. У зв'язку з цим треба звернути більшу увагу на розробку спільних наукових проектів, таких як, наприклад, проект "Україна на порозі XXI століття", над яким працюють науковці Інституту соціології Академії наук України. Результати подібних досліджень...могли б бути використані як громадськими структурами та організаціями діаспори для підвищення рівня -- ефективності своєї роботи, так і відповідними державними, громадськими організаціями та установами в самій Україні для вивчення реальної політики щодо діаспори...

Головним завданням світового українства є не втратити духовної спорідненості, зберегти національну ідентичність українців. А найліпшим чинником утвердження українства за кордоном є економічна і політична стабільність України, гідний рівень життя її співгромадян.

Серед інших напрямів співробітництва із західною діаспорою перспективними могли б бути такі:

- більш активне здійснення в Україні спільних молодіжних програм у формі літніх таборів і шкіл українознавства, в чому особливо зацікавлені широкі громадські кола діаспори. До речі, до цих заходів варто активно залучати молодь із східної діаспори;

- автори з діаспори мають активніше друкуватись саме в Україні. Для них це пов'язано з меншими витратами, ніж коли б вони друкувались на Заході. Для України це було б фінансовою допомогою, до того ж Україна -- головний споживач їхньої друкованої продукції;

- діаспора здатна відігравати помітну роль у встановленні побратимських зв'язків між містами України і західних держав;

- важлива роль діаспори могла б проявитись і в тому, щоб за допомогою Української держави роз-

ширити в бібліотеках західних країн представництво українистики, де наша держава катастрофічно програє у порівнянні скажімо з росіянами; допомогти у складанні реєстру пам'яток культури та інших національних реліквій, котрі опинилися на території інших держав, і вивчення можливостей їх повернення в Україну;

- діаспора має всі можливості для здійснення допомоги у встановленні зв'язків між українцями-підприємцями різних країн...

У нас роботи -- непочатий край. Розгорнута напередодні Конгресу велика дискусія: бути чи не бути в подальшому СКВУ, свідчить про необхідність зміни, як пише професор Василь Маркусь³, форм, методів й організаційних пов'язань, але не заперечує необхідності всеоб'єднуючої організації типу СКВУ для утримання тісного зв'язку між материком і діаспорою. Вирішувати це вам, а нам, в Україні, слід розбудовувати, також із вами, у співпраці, діяльність Української Всесвітньої Координаційної Ради, яка консолідуватиме на основі торжества української ідеї всі нові форми суспільної організації і праці, що будуть відповідати ментальності нових генерацій світового українства. Нам із вами в міру своїх можливостей, повноважень і засобів лишається почесна, історично відповідальна місія -- працювати задля консолідації української нації, задля примноження авторитету світового українства, в ім'я побудови і розвитку громадянського суспільства, утвердження міжнародного авторитету суверенної, демократичної, правової держави.

Працюймо ж у довірі, без політичних конфронтацій, як тут, поза межами України, так і в себе вдома, у творчій, сприятливій для ефективних результатів атмосфері братерства і солідарності задля якнайшвидшого виповнення мрії Великого Каменяря, щоб український народ повновладно глянув, "як хазяїн домовитий, по своїй хаті і по своїм полі!"

1 Вісник СКВУ. Рік XV. 4.I.(17), листопад 1989.

2 Див.: Політична думка. № 1, 1993 р., ст. 14.

3 Маркусь Василь. Українська західна діаспора на порозі XXI століття. Українська діаспора. 1993 р. число 3, ст. 30. Київ-Чикаго, 1993 р.

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE
ВВІЧЛИВА І СПРИЯТЛИВА
ОБСЛУГА

COMMUNITY TRUST

2271 BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

PHONE: 763-2291

ЗВЕРТАЙТЕСЯ З ДОВІР'ЯМ
ДО КОММЮНІТИ ТРАСТ
У ВСІХ ФІНАНСОВИХ
І БАНКОВИХ ПОТРЕБАХ

ПЕРЕДВИБОРЧА "ЛЕКЦІЯ" УКРАЇНСЬКИМ ДЕМОКРАТАМ

(З архівних матеріалів УРДП)

У кожній українській партії є свої "дисиденти" чи особи амбітні та самолюбні, які схильні зруйнувати все те, що збудували копіткою працею сотні рук. Таких осіб мала й УРДП, а ще більше мають їх нинішні партії в Україні.

Авторитет Івана Багряного в його середовищі стримував багатьох таких осіб від ширення непорозуміння та сварок. Не раз він звертався до своїх друзів у США і Канаді бути справедливими, врівноваженими, тактовними, політично-думаючими. Не раз просив у своїх листах найближчого свого друга Івана Дубинця, писати про осіб, що очолюють в даних країнах революційно-демократичний рух. Нижче містимо два листи Ів. Дубинця до Ів. Багряного з п'ятдесятих років. Після трагічної смерті Івана Дубинця (згинув від отруєння домашнім газом) плянувалося в США видати присвячений йому збірник. В листі до Петра Шинкаря Іван Багряний писав:

"Дуже добра ідея -- видати збірник пам'яті Івана Варфоломійовича. Чим зможу, радий стати в пригоді. Збирався написати статтю про нього. Але кожного разу, як беруся за перо, руки опускаються, -- ніяк не можу звикнути з думкою, що його не стало, і то так трагічно, так до безглуздя недоречно. Жаль душить мене. А дружина моя плакала кілька днів, як за рідним братом. Бо він і був рідним братом нам, найщирішим другом. Бо мав золоту душу людську. Та так вже мабуть нам на роду написано, що шлях наш -- то шлях болючих і тяжких утрат."

Збірник, присвячений д-рові Іванові Дубинцеві (Дубині, 1903-1954) -- геологові, кол. професорові Київського університету і видатному українському громадсько-політичному діячеві -- так і не появився. Чи появляться в Україні провідники формату Івана Дубинця й Івана Багряного -- покажуть найближчі березневі вибори.

Нью-Йорк, 18 квітня 1951 р.

Дорогий Друже Іване!

Такого як оце листа збирався написати тобі давно, але все відтягав, все уважав, а може не потрібно, а може то все зайве. Але тобі треба знати¹ деякі речі з такої форми листа, якого ти ні від кого іншого не одержиш. Отже уявм собі, що я зайшов до тебе особисто і висловлюю тобі власні погляди на деякі речі і явища з нашого життя і праці. Я можу в дечому бути правий, в дечім напругий, на твій погляд...

Наше керівне ядро ОУРДП, що найбільше заправляє справами нашої організації складається з четвірки:² М. Смолянський, В. Гришко, М. Степаненко та я.

Смолянський, не дивлячись на деякі ще з Європи його, на наш погляд, недоліки, є тут найбільш авторитетною, виробленою і послідовною людиною. Те, що він на чолі організації, робить для нас всіх багато позитивів. У зустрічах з іншими нашими партнерами на полі

Порозуміння Політичних Груп, він складає дуже позитивне враження і до його особи відносяться з пошаною. Він духом аристократ, має такт, розум і глибоку думку, і це відчувають наші партнери. Приклади: зустріч з урядуючим головою КК Галичиним, виступ його на річних зборах КК. Своє доручення -- "муж довір'я" ВО УНРади Смолянський дуже обережно використовував і тільки як "муж довір'я". Коли б йому було дано доручення сформувати представництво УНРади, то він це зробив би гідно. В зустрічах з чужинцями він також робить належне солідне враження як представник українства і нашого середовища. В твоїй особі він бачить для нас усіх і для нашого руху великий авторитет і скрізь де те потрібно його підтримує. Він проводить послідовно нашу основну лінію, лінію УНРади...

М. Степаненко нам більше є знаний по роботі в Європі. Скажу відверто, я був про нього далеко кращої думки там в Європі, коли менше знав і знав більше на віддалі. Головне -- молодий вік, невикоробленість, і елементи, що далі, то більш зростаючого кар'єризму, прищепленого йому ще в Європі висуванням до УНРади. Він дуже здібний, енергійний, меткий, проворний і може найбільше за всіх робить для нашої справи, та й не тільки може, а таки справді робить. Але в його роботі часто випинається оте гарячо-молоде, швидко захоплююче і не завжди тактовне. Його наші партнери вважають одним з наших тутешніх лідерів, але він ні на кого не робить такого авторитету як М. Смолянський. Це він відчуває й іноді, здається, хотів би зробити щось протилежне...

Неприємна справа конфлікту Степаненка з Ковтонюком.³ Я тобі раніш писав про Ковтонюка. Я те йому говорив все у вічі. З ЦК УРДП писали полагодити справу з Ковтонюком в позитивний спосіб. Степаненко хотів цю справу роздути і більш скомпромітувати Ковтонюка. Ще на першій нашій конференції Степаненко перед всіма читав особисті листи Ковтонюка до нього. То було не гарно. Я з Смолянським настояли, щоби справу Ковтонюка прикрити. Так і зробили. Ковтонюк став працювати в ОДУМ-і. Працює багато і дуже добре -- видає "Бюлетень ОДУМ-у" який має великий успіх, а це там найголовніше. Степаненко знову й на цьому з'їзді піднімав цю справу і заявив, що коли в Головну Управу увійде Ковтонюк, то він там не працюватиме. З'їзд наставляв помирити їх і обрав до Головної Управи обох. На засіданні вже головної управи М. Степаненко знову заявляє, що з Ковтонюком не буде працювати. Степаненко і Ковтонюк один другого варті, обидва молоді з амбіціями і схватилися, як два півники. В деяких речах Ковтонюк виявився навіть з більшим розумом як той другий. Був у нас такий член -- Рябуха. Молодий, розумний, але теж амбітний. Степаненко його вижив і він таки покинув нашу організацію... Коли б дати волю, то

Степаненко буде підбирати таких, серед яких він буде маленьким "фюрером" -- це маленька хиба вождівства. Невгодних, що не визнають його авторитету чи відверто можуть його покритикувати, він буде відсувати. Тому Степаненко не може авторитетно репрезентувати нашу організацію на гідній висоті...

Прошло майже два місяці з того часу, як написав тобі першу половину цього листа і, як бачиш, не послав. За цей час одержав від тебе місяць тому листа, в якому ти просиш написати саме такого листа. За цей час сталися і в нашому середовищі важливі події, які тільки ілюструють першу частину цього листа. Тому приплюсовую його до цього листа (він написаний 12 червня 1951 року) і пишу далі у вигляді хроніки.

...Микола Омелянович (Степаненко) пересварився майже з більшістю членів Головної Управи ОУРДП (Ковтонюк, Новицький, Смолянський, Сухомлин), а тепер вже і зі мною після останнього засідання ГУ ОУРДП. Раніш з Рябухою. Потім з Дивничем... На тлі роботи ДОБРУС-у та ОДУМ-у він увійшов в непорозуміння з членами управ тих організацій, бо дуже нетактовно провадив нашу "уердепівську" лінію, а з боку від сторонніх людей, чулось нарікання -- що це у Вас Степаненко є диктатор?

Після першого засідання ГУ ОУРДП від 19 травня 1951 р. коли М. Смолянський, як голова ГУ хотів вказати на недоліки роботи М[иколи] О[меляновича], той вдарився в молодечу амбіцію і вискочив з засідання. За пару днів він пише мені записку, обвинувачуючи мене, що в мене не вистачило мужности захистити його від брехливих нападок Смолянського, а також пише, що буде апелювати до членів ради ОУРДП, буде боротися за "чистоту лінії", хоч би прийшлося залишитися і з малою кількістю, але відданих справі людей. Отже, виходить, що М.О., спираючись на підтримку ЦК УРДП, нас всіх вважає відступниками, а він один є "правовірний". [...] На засіданні ГУ було рішення, щоб до Секретаріату ЦК УРДП написати листа. Мав писати я з М.О. Але він не з'явився і листа написав я сам. На тому другому засіданні я висказав йому у вічі те, що думаю про нього -- вказав на елементи кар'єризму, на захоплення формальними, а не суттєвими справами, а цього було досить, щоби М.О. зарахував і мене до своїх ворогів. Він, як мені здається, дуже злопам'ятний... Самі ми тут, без Вашої⁴ допомоги, полагодити цю справу не зможемо, коли Ви будете підтримувати М.О. в його не завжди тактовних потягненнях. Без Вашої його підтримки справу полагодити легко -- як всякого прикликати до дисципліни і до організаційної праці. [...]

Сердечний привіт, Твій

Іван Дубинець

Нью Йорк, 17 червня 1953 р.

Дорогий Іван Павлович!

Дуже мені не хотілося зайвий раз тебе турбувати й нервувати от такими листами, але мушу...

За минулий час ми багато зробили дурниць своєю тактикою, своєю невиробленістю, своєю гарячковістю. Це я і тобі особисто робив закиди з твоїми поспішними виступами в пресі в розпочатій війні з Т. Бульбою й П. Феденком.

Я догадуюсь (а це я такі висновки роблю з тих обіжників, які раніше надходили від ЦК УРДП на мою адресу), що ви маєте в себе гарячого й щирого В. Григоренка,⁵ якого все ж треба не раз трохи спиняти, а ми маємо в себе М. Степаненка. Ці дві особи дуже подібні, так мені здається. Отже ви в себе там можете на Григоренка впливати, а нам не даєте можливості впливати на нашого Степаненка. Навпаки, весь час даєте йому козири в руки і підбадьорюєте до таких речей, як от стаття Важничого-Степаненка (піміщена в "Укр. вістях" та "Укр. Прометееві" про з'їзд СЗСУ).

Я беру конкретні приклади. І прямо заявляю, що Степаненко, крім великої користи для нашої організації УРДП і ДОБРУС-у, а він прекрасний робітник для всяких організаційних справ, зробив не менше й шкоди цим організаціям і ще більше зробить, коли не будете нам допомагати його спиняти, а будете йому піддавати духу "катай гуси".

Конкретно. [Ю.] Дивнич і [Йосип] Гірняк були нашими симпатиками. Дивнич навіть відійшовши від активної роботи в ДОБРУС-і, все ж весь час нам багато допомагав своїми доповідями тощо. Але Степаненко тут... і з цими людьми розсварився, їх паплюжить на кожному кроці, що мимоволі в цих (все ж українській культурі вартісніші, як Степаненко) викликав страшні образи, а далі й вороже наставлення їх до нас.

Що Ю. Дивнич і Й. Гірняк вітали з'їзд В. Доленка винен сам Степаненко, що їх від нас відштовхнув, а вони пішли туди не для того, щоби продавати українську справу -- патріотичности й жертвенности цих громадських діячів досить виявлено і за минулий час, а тільки повернути їх в інший бік, ніж задумав то робити сам В. Доленко.

Мені відомо, скільки часу витратив Ю. Дивнич на вговорення тих хахлів,⁷ не робити дурниць. І з'їзд тих селян, що випадково опинилися в СЗСУ, все таки не був неукраїнським чи антиукраїнським. Треба бити, по журналістичному, бити керівників, а не всіх учасників. А що зроблено в статті Важничого? Там все змішано. І тільки негідник, так може робити, щоби вишукувати всякі пасквілі в советській пресі на Дивнича та доводити, що мов, дивіться, він і колись говорив за "поезію соціалістичних ланів".

Всі найкращі публікації, які Ю. Дивнич дав тут на еміграції і став відомий як прекрасний журналіст, вийшли з сторінок "Українських вістей". Цим Дивнич тільки нам допоміг і підніс авторитет "Українських вістей".

Я не берусь повністю виправдувати Ю. Дивнича і вимагати того, що він не може дати. Я хочу бути до нього тільки об'єктивним і хочу правильно оцінити його жалі до нас...

Ми зараз воюємо проти всіх українців. У цій війні ми себе компромітуємо часто й розгублюємо свої кадри й своїх симпатиків. Зокрема в ДОБРУС-і, де я зараз голову й відповідальний за його працю на терені США. Скажу прямо й одверто. Коли Степаненко далі буде тримати в ДОБРУС-і таку лінію, а ви будете його підтримувати і підбадьорювати, то він розжене й тих, що ще лишилися... (І розігнали. -- Ред.) А я особисто не зможу

оправдувати всю ту нетактовну і часом шкідливу нашу роботу.

Не знаю, хто тепер візьме на свої плечі наш ДОБ-РУС. Я після цього року, коли аж занадто прийшлося за всіх робити, більше фізично не зможу працювати так. Буду робити ту роботу по збиранні матеріалів, які я від імени ДОБРУС-у розпочав і зараз веду, яка забирає в мене абсолютно увесь час.

У Вашингтоні знайшов "Харківські вісті". Там вже вибрав до 100 документів про роки колективізації й голоду (1929-1933). В цю п'ятницю знову їду туди і то як? Прямо з своєї праці -- трачу час, гроші власні, свій відпочинок, отже й нерви. Хочу зробити цінний збірник документів і матеріалів і подати їх в аспекті тої назви, що мала й моя стаття в "Укр. вістях" -- внутрішня війна в СРСР проти колгоспного рабства. В тому збірникові буде до 500 документів з советської преси й свідчень від наших людей...

Я тільки що прийшов з праці. Стомлений. Зараз 1:30 ночі, а я оце пишу тому в такім стилі...

Ось так я дивлюсь на наших тут людей і абсолютно бачу всіх, хто як себе вів при советах. Іноді смішно мені робиться. Бо такі як М.О. там були типовими "виконавцями" партійної лінії, ні перед чим не спиняючись, діючи автоматом. Такі досягали швидко кар'єри, якщо випадково не попадали в число жертв, якими потрібно було відкупитися за партійні гріхи перед масами.

Висновок: Ставлю до відому: -- наша тактика потребує коректив. Ми часто себе переоцінюємо, тому стороннім немає вже чого говорити про наші добрі діла. Багато рвачкості в нашій роботі. Багато гачковості, а мало розуму твердого й глибокого. Губимо кадри й симпатиків. Є небезпека. Не вміємо капіталізувати те, що зробили.

Сердечний привіт всій Трійці.⁹

Твій Іван Дубинець

Примітки:

1 Іван Багрянний був творцем УРДП 1945 року. На другому з'їзді УРДП 16 травня 1947 року в Новім Ульмі, в Німеччині його вибрано генеральним секретарем. Він очолював цю партію аж до своєї смерті в серпні 1963 року. В ті роки, члени Секретаріату ЦК УРДП були на різних континентах, в різних країнах.

2 В 1950-51 роках багато українців приїхало з Європи й почали творити свої організації. В 1950 році створено ОУРДП, ДОБРУС, СУЖЕРО, ОДУМ, Товариство Прихильників УНР членами УРДП та їх прихильниками.

3 Ф. Ковтонюк, більш відомий під псевдом Володимир Дубняк. Він був третім з черги головою Головної Управи ОДУМ-у США та редактором американського видання "Молодої України" -- журнал ОДУМ-у в роках 1952-53.

4 Мова про членів ЦК УРДП та Секретаріату, що жили в Новім Ульмі та в Німеччині.

5 Майор Василь Григоренко очолював деякий час Легіон імени Симона Петлюри. Приїхавши до Америки був активним в громадсько-політичному та церковному житті та в діяльності ОДУМ-у та Товариства Одумівських Приятелів США.

7 Мова про партію яку очолював Володимир Доленко. На відбуття з'їзду СЗСУ ніби то дали гроші російські неділим-

ці, які в той час клеїли комітет народів, які б не виступали проти розчленовання "матушки Росії".

8 Він зібрав дописи, свідчення та документи про шручно створений Москвою голод в Україні 1933 року. Ці матеріали стали основою другого тому, "The Black Deeds of the Kremlin".

9 Трійка -- Ів. Багрянний, Федір Пігідо та Михайло Воскобійник.

Вступне слово і примітки -- Олексій КОНОВАЛ

ЧИ ДОЦІЛЬНО ПЕРЕДЧАСНО ПЕРЕДАВАТИ АРХІВНУ ДОКУМЕНТАЦІЮ В УКРАЇНУ?

Нещодавно українська київська радіопередача подала таку тричленну конфігурацію державної структури України: перше місце займає мафія, друге -- парламент, третє -- Уряд. Виходить, що в Україні все пішло коміть головою.

У зв'язку з цим заходить питання, чи не передчасно є передавати в Україну документацію, архіви або переносити туди друкування діяспорної преси, яка у вільному світі втішається свободою вислову.

Занадто поспішно передав свої уповноваження леритимний екзильний Уряд УНР. Покищо документація й архіви куди безпечніші на терені діяспори поки Україна не стане країною з усіма атрибутами державності. Інакше цю документацію може стріннути доля оригіналу Переяславської угоди, якої саме оригінал безслідно "пропав", хоч збереглося кілька пізніших його варіантів зі змінами, які односторонньо ввели російські царі.

Коли б Орлики, батько й син, не зберегли документацію своєї державницької діяльності на Заході в архівах Франції, то ця документація попала б теж у руки царської Росії.

Також варто подумати як правно оформити власність будівель, які закупила діяспора для наших амбасад і посольств. Краще було б заінтабулювати їх на установи, які придбали ці об'єкти, ніж передати їх передчасно в руки Уряду України. Коли ситуація стане сприятливою, тоді можна віддати їх у повне посідання нашої держави. Невідомо, які форми матиме концепція СНД. Може повторитися "Малоросійська Колегія" і наш східний сусід захоче примістити своїх представників у наших дипломатичних будинках, покликаючись на "співдружність".

"Стереженого Бог стереже".

*Володимир Барагура,
Вудгейвен, Н.Й.*

Д-р Олександр Костирко
приймає в Скарборо і Торонто

Dr. Alexandre Kostirko
Family Dentistry

3000 Lawrence Ave. East
Suite 3306, Building B
Scarborough, Ont. M1P 2V2
Tel. 438-6747

2 Jane Street, Suite 505
Toronto, Ontario
M6S 4W3
Tel. 766-2853

ПІДВОДНИЙ ЧОРНОБИЛЬ У ПІВНІЧНИХ МОРЯХ

Матеріали Білої книги, де опубліковані результати діяльності російської урядової комісії з питань, пов'язаних з похованням у морях і океанах радіоактивних відходів, з наочною переконливістю підтвердили те, про що вже давно здогадувався світ. Радянський Союз, який на словах виступав проти скидання у Світовий океан радіоактивних відходів, на ділі займався цим у досить великих масштабах від 60-их років.

Ще у 1959 році під час ходових випробувань атомного криголама "Ленін" 60 кубометрів низькоактивних відходів вихлюпнули в Північний Льодовитий, а через рік практику продовжили -- біля острова Гогланд у Фінській затоці ще сто "кубиків" з фалгмана радянської флоти спокійнісінько відправили на дно. Та це все були "квіточки", "ягідки" виросли пізніше -- в районі Нової Землі. Там під лід пускали поодиночі і цілими блоками атомні реактори бойових підводних човнів. Причому сім з них і досі лежать на дні морському невивантаженими, продовжуючи активно отруювати Карське море.

І хоча автори Білої книги стверджують, що небезпека масового поширення радіації від цих уламків імперії надзвичайно мала, погодитися з таким висновком досить важко. Адже навіть за даними комісії російського уряду, активність Карського моря становить 324000 кюри, Баренцевого -- 12593 кюри. Тобто йдеться про такі собі підводні чорнобилі. Наскільки складна дезактивація землі, свідчить сумний досвід України і Білорусі. Що ж робити на дні морському, поки що не знає ніхто.

Відомство товариша Ізраеля -- відомий союзний Держкомгідромет, який радив київським дітям у травні 86 частіше бувати на повітрі, був не менш цинічним і в вирішенні проблеми поховання ядерних відходів на дні. Під тиском військово-морського відомства приймали дедалі ліберальніші інструкції, котрих, до речі, теж не дотримувались. Армія і флота, оголосивши багато районів Льодовитого океану забороненими територіями, робили на них, що хотіли. Ця моторошна безконтрольність урешті-решт призвела до екологічної катастрофи, результати якої ще доведеться осмислювати наступним поколінням землян. Врахуймо, що значну частину риби, яка надходила в наші магазини, ловили в північних і східних морях. Критичною ситуація стала вже у 1993 році, навіть Держкомгідромет не дав дозволу на скидання радіоактивних відходів в океан. Однак ці роботи тривали. І ще й тепер важко сказати, чи припинені вони повністю. Неодноразово світова громадськість виступала з гнівними заявами, на що тут же реагував всеснаючий ТАРС: мовляв, зводять наклепи прокляті капіталісти. А коли пробували прорватися в "брудні" райони судна і катери "Грінпіс", назустріч їм виходила броня доблесних сторожовиків ВМФ СРСР, а затим і Росії.

Лілія ГЕОРГІЄВА
("Голос України")

ЧИ ВИ ВІДНОВИЛИ ПЕРЕДПЛАТУ?

Looking for that authentic Ukrainian gift?

UKRAINSKA KNYHA

A Division of
Demo Trade Limited

Importer and distributor
of fine giftware

**NOW
DUTY FREE!**

No Duty on clothing
(except leatherware), footwear
and food sent in prepaid parcels to
Ukraine, Belarus, Russia, the Baltic
States and other parts of Eastern Europe.

- EMBROIDERED
tablecloths towels bedspreads
aprons blouses shirts
- BEAUTIFULLY PRINTED
wool kerchiefs and shawls
- HAND PAINTED
decorative plates and boxes
- INLAID WOOD
from the Carpathians,
Hutsulshchyna and Bukovyna
- GLASSWARE AND CRYSTAL
from Lviv and Kiev
- BOOKS PERIODICALS and more

Your heritage art store

UKRAINSKA KNYHA
962 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6H 1L6
Canada
FAX: (416) 531-4075 Phone: (416) 534-7551 TELEX: 06-22465

ASTRA

Tel:
(416) 763-1093

MEAT PRODUCTS LIMITED

Specialists for over thirty years

- Найкращої якості м'ясні продукти власного виробу;
- Вареники, флячки, квашена капуста та інші європейські ласощі;
- Замовлення на весілля та на інші прийоми;
- Говоримо по-українськи;
- Власник Е. Рембач до Ваших послуг.

2238 BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONTARIO, M6S 1N6

СІВАЧ ЗЕРНА ДОБРА НА РІДНІЙ НИВІ

Якими б не були можливості та ресурси молоді української держави, все ж найбільшим багатством є її люди. Люди, які навіть у найскладніших періодах української історії наближали нашу самостійність в різних галузях суспільного життя. Тому сьогодні не тільки можливо, але й вкрай необхідно повернути молодому поколінню імена людей, що тривалий час були в офіційному забутті.

Серед них і ім'я професора Степана Гайдучка. Характерно, що всі, хто був з ним знайомий, з надзвичайною теплотою й щирістю згадували про свого вчителя, колегу, батька.

Народився він на Львівщині, в селі Підтемне Щирецького (нині Пустомитівського) району в селянській родині 13 березня 1890 р. Був у сім'ї наймолодшою дитиною. Залишившись дуже рано без батька, Степан швидко привчився до самостійного життя. Після початкової школи в рідному селі, закінчив українську гімназію у Львові. Вже в старших класах гімназії заробляв на своє утримання, активно включившись у роботу спортивно-руханкового товариства "Сокіл-Батько".

Цей період був, мабуть, найважливіший у формуванні поглядів молодого Степана Гайдучка. Юнацьке захоплення ідеями всебічного фізичного виховання стало згодом основою усього його життя. Український "Сокіл" у перші десятиліття ХХ ст., в час хвилі національного піднесення, став однією з найдієвіших виховних інституцій, практично зав'язком українського війська. З іншого боку, доля подарувала Степанові незрівнянний талант вчителя. Завжди підтягнутого, врівноваженого гімназійного професора Івана Боберського -- згадував не один випускник Академічної гімназії у Львові тих років. "Боберський мав на мене в гімназії найбільший вплив" -- визнавав пізніше Євген Коновалець. В учнівському спортивному гуртку під орудою проф. Боберського (який вже на той час був головою львівського "Сокола"), разом з Петром, Тарасом -- синами Івана Франка й ін., набуває перших теоретичних і практичних знань провідника руханки і Степан Гайдучок.

Тоді ж починає С. Гайдучок свої перші кроки як публіцист. Він активно співпрацював з багатьма західноукраїнськими газетами і часописами. Його матеріали друкувалися -- в "Ділі", "Громадському Вістнику", "Новому Часі", "Раді", "Новій хаті"; в перших спортивних виданнях Галичини "Вістях з Запорожжя", "Сокільських вістях", "Нашій Батьківщині" й ін., а також і в закордонних українських виданнях "Канадійський Фармер", "Український Сокіл" (Прага).

В двадцятилітньому віці С. Гайдучок вступає до університету на медичний факультет. Щоб мати змогу заплатити за навчання і заробити на прожиття, викладає руханку в жіночих школах Українського Педагогічного Товариства у Львові та в гімназії СС. Василянок. Не покидає праці і в "Соколі-Батьку".

С. Гайдучок

За пропозицією свого духового наставника, учні І. Боберського, восени 1911 року утворили окремо від "Сокола" Спортивне Товариство Студентів вищих шкіл "Україна". В далекому 1911 році, коли українська національна ідея тільки формувалася, відкриття спортивного товариства з омріяною назвою "Україна", було сміливим кроком молодих студентів в процесі національного самоствердження. Серед організаторів і перших членів товариства був і Степан Гайдучок. На перших Загальних Зборах СТ "Україна" його обирають "начальником змагової комісії".

Виділявся активністю Гайдучок і при створенні першого на українсько-західних землях спортивно-гімнастичного часопису "Вісті з Запорожжя" (1911 р.) -- органу українського сокілства. На сторінках цього видання з'являється чимало думок і завваг молодого автора.

В 1913 р. у Львові виходить перша книжечка Степана Гайдучка "Вправи вільноруч". Наступного року в його молодість увірвалася війна. Сокільські й спортивні замисли, як і медичні студії в університеті довелося відкласти. Його було покликано до австрійського війська. Гайдучкові довелося служити в Штирії молодшим лікарем при словінському піхотному полку. Пізніше перебував на італійському фронті. В часі відпустки в 1917 році одружився з учителькою Стефанією Богуславською з Глинян. З італійського фронту потрапив у Домб'є в Сілезії. Звідти, як і багато інших галичан, вірних ідеям незалежності рідної землі, непростими шляхами добиралася до Львова, щоб зголоситися до українського війська. На початку грудня як санітарний поручник потрапляє лікарем до 4 Золочівської Бригади УГА. Дружина Стефанія теж пішла з чоловіком до війська, щоб "завивати рани героям, ходити коло хворих, добрим словом вливати надію в їх пригноблену душу". Однак, безжальна хвороба обірвала її сповнене патріотизмом життя наприкінці грудня 1919 року в Немирові коло Винниці. Степанові Гайдучку довелося пережити всі труднощі УГА на наддніпрянській Україні. Пережив і важкі табірні умови в Тухолі. Дочка Степана Гайдучка зберігає спогади тата про війну, які ще чекають свого опублікування.

Після війни -- Львів у польських руках, Гайдучок не міг поновитися в університеті, протягом двох років не міг влаштуватися на роботу, врешті влаштувався вчителем руханки в філії Академічної гімназії у Львові. Тут тривалий час, аж до вересневих подій 1939 р. всю свою енергію, силу завзяття віддавав роботі з дітьми. Його теплота, сердечність та віра в незалежність України передавалися і його учням.

Основою Гайдучкового впливу на учнів була його любов до руханки і спорту. Не в одного гімназиста на довгі роки зародилось особливе ставлення до фізичного

загартування, як до основи життєвого й духовного поступу...

Крім самовідданої праці в гімназії, та ще й у приватній єврейській гімназії, весь свобідний час присвячував справам спортивним і сокільським. В 20-30-і роки Гайдучок, фактично був найавторитетнішою людиною в спортивному й сокільському житті.

Він був свідомий тих проблем, які повсюдно ширились в українських селах в часи польського панування -- злигодні, бідність, брак лікарського забезпечення -- а звідси й погане здоров'я молоді. Тому таким вагомим своїм помічником вважав у цій ситуації спорт, фізичну культуру, фізичне загартування як засіб боротьби за сильне, здорове, красиве молоде покоління.

Не тільки як талановитий педагог виділявся Степан Гайдучок. Його ім'я залишиться в історії як історіографа, аналітика українського сокільства й спортивного руху в Галичині, яскравого публіциста. Його творчій працездатності можна тільки дивуватись. Бувало в одному числі "Сокільських Вістей" чи іншого видання, друкував декілька своїх статей чи завваг. Часто підписувався криптонімом -- Гакстен (Га[йдучо]к Сте[па]н) чи дивним на перший погляд псевдом Blue Boy. Зрозуміти такий підпис можна, коли дізнаєшся, що один із його найближчих приятелів ще з юнацьких років -- Петро Франко (старший син І. Франка) підписувався Red Boy. Петрове волосся було, як і в батька, рудого відтінку...

Взагалі, тематика Гайдучкової публіцистики досить широка. Своїми публікаціями, колишній воїн УГА підтримує ідеї української визвольної боротьби, описуючи пам'ятні сторінки українського стрілецтва.

Своїм обов'язком вважав Ст. Гайдучок розповісти про своїх сучасників -- провідників ідеї фізичного й духовного розвитку українського народу. Він один із перших збирає, систематизує й узагальнює досвід свого вчителя -- Івана Боберського, до якого ставився з неприхованим пієтизмом. Довготривалий (1914-1942 рр.) листовий зв'язок Гайдучка з Боберським (Боберський від 1920 р. мешкав постійно за кордоном) потребує окремого наукового дослідження.

Степан Гайдучок перший висвітлює в пресі проблему жіночого спорту, будучи одним із його ініціаторів; активно пропагує справу викупу спортивного майдану у Львові -- площі "Сокола-Батька", торкається зародження пластового руху в Галичині, подає інформації про сокільські чи Лугові свята; друкує матеріали з методики фізичного виховання.

Привертає сьогодні увагу історична розвідка С. Гайдучка "Фізичне виховання українського народу" ("Сокільські Вісті", 1935 р., ч. 3, ст. 7-8, ч. 4, ст. 11-12). Це по суті, одна з перших в Україні спроб цілісного бачення історії української фізичної культури і розвитку українського спорту в різних регіонах та на еміграції.

В 20-30-і роки не одну статтю професор Гайдучок присвятив одному з найбільш важливих питань кожного українця -- шручному поділові, в силу обставин, українських земель. Він прагнув донести своїм землякам правду картину життя, в першу чергу на спортивній ниві, по той бік Збруча. Про це свідчить ряд оглядів: "Ми й вони" ("Сокільські Вісті", 1929, ч. 9, ст. 14-15; "Тілесне

виховання в У.Р.С.Р." "Сокільські Вісті", 1929, ч. 11-12, ст. 2-4; "За Збручем" "Сокільські Вісті", 1936, ч. 8, ст. 6; "Зв'язки галицьких Соколів з наддніпрянцями перед війною" "Літопис Червоної Калини", Львів, 1937, ч. 7-8, ст. 21-24; "Побратим Микола Міхновський" "Сокільські Вісті", 1939, ч. 5, ст. 3-4). Тут, на галицькій землі, де українці відчували польське поневолення і де не було ейфорії захоплення радянською владою, ці статті і сьогодні дають змогу об'єктивно оцінити високий рівень спортивних результатів на Радянській Україні і ту інтернаціоналізацію українського спорту, що за цим стояла...

З реорганізацією в 1939 році Львівського державного медичного інституту Степан Гайдучок -- організатор і перший завідувач катедри фізкультури. Пізніше (окрім періоду німецької окупації Львова) працює на цій кафедрі старшим викладачем аж до виходу на пенсію в 1952 році.

С. Гайдучок -- автор більше 10 книг з питань тіло-виховання. Його посібник "Відбиванка" (Львів, 1930 р.) став, фактично, першим українським підручником з волейболу в Галичині. Заслугує введення в науковий обіг одна з останніх його книг "Вплив фізичного виховання на вдачу нашої молоді" (Львів, 1938 р.). Поки що невідомою є доля двох рукописів його книг, написаних вже в радянські часи: "Путівник туриста по західних областях України" (1947 р.) та "Погляди І. Франка на туризм" (1949 р.).

Найціннішою, на наш погляд, книгою в творчому доробку Степана Гайдучка є унікальна в бібліографічному чи радше історіографічному плані, збірка "Півстоліття сокільських видань" -- Львів, 1937 р. Автор подає анотовану характеристику усіх сокільських видань, афіш, листівок, відзнак від 1887 р. до 1937 р.

В 1976 році, коли Степанові Гайдучку виповнилось 86 років, серце цієї людини перестало битись. Він прожив довге, непросте життя, наповнене прагненням бачити здорову, міцну націю в своїй незалежній державі. В тій державі, яку сьогодні маємо щастя будувати, в якій нікому не вдасться перервати живий зв'язок поколінь, в якій знову знайдеться серед українського загалу самовідданий провідник, людина переконана ідеєю плекання сильної тілом і духом нації. Нації, яка сьогодні переживає економічні, екологічні, демографічні труднощі...

"Дорогому Сівачу зерна добра на рідній ниві" -- написано над могилою професора Степана Гайдучка на Личаківському цвинтарі. Віриться, що це зерно зродить щедрий врожай. ■

ARKA LTD. УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

Книжки, журнали, часописи, шкільне та бюро-ве приладдя, різьба, вишивки, нитки, панамы, образи, вишивані блузки, кераміка, платівки та касет-ки, друкарські машинки, обручки й заручини-ві перстені, різдвяні та великодні прибори, великий вибір дарунків.

575 Queen St. West, Toronto, Ont.
Tel.: (416) 366-7061 Canada M5V 2B6

НАД СТОРІНКАМИ ОРЕСТА ЛЕВИЦЬКОГО

З певної точки зору не може бути чогось безмістовнішого за письменництво. Люди, що віддаються цьому заняттю, чинять справді дивні речі. Розповідають про людей, яких завідомо ніколи не існувало. Переказують вчинки, яких ті ніколи не робили. І всі оці вигадані справи обгортають такими докладними подробицями, що залежно від авторового таланту, створюється часом ілюзія цілковитої реальності. Якщо письменник не бере своїм спеціальним завданням, скажімо, зпародіювати сам жанр, ефект правдоподібності справді виникає, твір хвилює, захоплює. Окремі літературні герої, а тепер іще більшою мірою й телевізійні чи кіногерої так впливають на психічно не зрівноважених людей, що виникає часом певна мода на одяг, стиль поведінки, прикмети зовнішності. Більше того, докладно аргументовані міркування літературного героя, що покінчив життя самогубством, у реальному житті викликають, трапляється, хвилю самогубств. Набираючи сили, герої починають жити своїм власним життям, ведені своєю, не підвладною уже й письменникові, логікою...

Але який сенс в усьому цьому? Навіщо створювати ніколи не бувалу реальність, коли справжнє життя містить безмірну кількість найдивовижніших ситуацій, які вимудрує далеко й далеко не кожен літератор, ситуацій, достойних найвибагливішого, найталановитішого пера. Бо можна запитати й таке: чому нормально, крім окремих жанрів, письменник засадничо не пише правди, чому він вигадує? Хто визначає напрямок творчості, звідки взагалі це йде в конкретному випадку -- від Бога чи від секретаря парторганізації? Подумаймо й над цим, адже тут відкриваються майже безмежні можливості для маніпулювання людською свідомістю. Щось же мав на увазі Сталін, говорячи про "інженерів людських душ"! Нещодавно у статті "Література як злочин" Євген Пашковський міркував над організаційними питаннями: "Майбутній суд над "капеу", гадаю, не уникне й розслідування по лінії творчих спілок, зокрема літераторської, і тоді стане званою їхня співпраця з каральними органами, томи доносів, вибрані твори наклепів на замовлення, вердикти над сотнями талановитих доль, їхнє відрубницьке, правдивіше кажучи, по-варварському зневажливе ставлення до літератури української діаспори, каральна функція щодо заблуканих овечок (...)" і так далі (Слово. К., 1993. Число 6/73).

Підкреслю ще й ще раз: біда не лише в слабинах суспільства і похідних від того організаційних недотягненнях Спілки письменників, які влада використовувала тим охочіше, що саме для того її, Спілку, й заснувала. Біда в тому, що вразливість красного письменства коріниться в самій його природі. Адже по суті письменство -- це пропаганда, воно-бо завжди тенденційне.

І бувають часи, коли реакція на літературну гру загострюється в людей до краю. Тоді одні з ентузіазмом наркоманів занурюються в крайні жанри -- у порнуху, сексуальну містику, а ще інші не читають нічого, крім документів. Чи ж дивно, що саме в нашу добу, коли знято стільки покривал з багатошаблевих, роками нагромаджуваних брехень, у суспільній свідомості запанував потяг до документу? Так хто ж із письменників може стати в таку добу найпопулярнішим серед читачів, коли не історик? І чи помилюся ми, припустивши, що до першої п'ятірки українських письменників недовзі увійде видатний український історик, академік Української Академії Наук Орест Іванович Левицький? У своєму середовищі історики люблять покепкувати з художніх творів історичної тематики: за своїми фактичними недоладностями, навіть у кращих своїх зразках, часом вони ніби й призначаються для журнальних відділів гумору. Одна письменниця нарікала, що, захопившись описом побуту, ненароком "заїхала не в те століття".

Не те історик. Зрештою, тут можливі варіанти. Пантелеймон Куліш у "Чорній Раді" відтворив справжні історичні події, дав своєму оповіданню широке автентичне тло, тоді як фантазія його утворила його героїв. Ці вигадані герої і діяли в нього відповідно до його письменницького та історіософського, а ще більше навіть -- публіцистичного заміру.

Порядком відпочинку від своєї наукової роботи історика залишив низку белетристичних творів Михайло Грушевський. До прози підштовхував його і суто пізнавальний інтерес. У передмові до драматичних картин "Ярослав Осмомисл" він зізнався, що ужив можливостей і засобів літературної творчості там, де скінчилися право й можливості історика, інакше кажучи, там, де скінчились його історичні джерела.

Ще інші основи в літературній творчості Костомарова. Оповівши те найцікавіше з людського боку, що щасливим випадком знайшов він у старих паперах, Микола Костомаров пояснив: "Про дальшу Ганнину долю в актах про неї звісток нема. Ми пильно додержували, в основних рисах, тієї події, що випадком натрапили, розглядаючи акти в московському архіві міністерства юстиції. Ми дозволили собі, оповідаючи, додавати тільки подробиці історії, побуту й звичаїв того часу, як ми знаємо їх з рис, розкиданих по всяких джерелах того віку".

І зовсім близький до нього Орест Левицький. Залишаючи читача наприкінці його знаменитого оповідання про Ганну Монтовт, каже він таку характеристичну річ: "Але що з ними (дійовими особами -- С.Б.) далі діялось, нам невідомо, бо з цього часу назавжди зникають про них навіть спогади в актових книгах, звідкіля ми цілком узяли не тільки фактичний матеріал щодо фабули нашого оповідання, але й найдрібніші риси тодішнього побуту, старанно дбаючи про те, щоб не збочити з твердого ґрунту документальних фактів на привабливий, але непевний мавпів вигадок".

Як ставитися до такого самообмеження Костомарова й Оresta Левицького? Рішуче не сприймав

ригоризму ученої педантерії наших вчених визначний літературний критик Андрій Ніковський, оскільки той ригоризм, на його думку, перешкодив Левицькому "розмахнутися на белетриста чистого ґатунку (...) в читача, -- міркував критик, -- дуже часто прокидається жаль на автора, що він в розпалі подій відходить на бік, кажучи: -- ось, поти мого оповідання, а що було далі -- історія мовчить. Тому найслабше місце в повісті "Ганна Монтовт" -- це її кінець і власне не сам кінець, а приписка автора".

Чи слухна така оцінка? Ясна річ, вона має право на існування, як і майже будь-яка інша, але обґрунтованість її можна простежити лише до певної межі. Як і в усякому історичному пізнанні точкою відліку лишаються джерела, і стан історичних джерел, їхня повнота, їхня історична вартість визначають міру проникнення до тієї чи іншої доби. Від тієї точки відліку Ніковський міряв по цей бік, і ідеал правила йому заокруглена белетристична побудова, що формується за своїми, суто письменницькими вже, засадами згідно своїх, письменницьких законів. Орестові Левицькому вони не підійшли. Увесь його інтерес -- по той бік джерел, і як ревний вчений-історик головне завдання своє вбачав він саме у реконструкції справдешнього, історичного життя і для цього використовував до краю усі можливості, що їх надавали йому звичні для нього як вченого історичні джерела.

А тепер придивімося, що ж одержав від того читач і як співвідноситься літературна продукція Левицького із звичайною прозою його часу. Орест Левицький жив і діяв у дуже нестабільну, як ми тепер бачимо, добу. Швидше й повільніше, але все одно безповоротно суспільство котилось у прірву революції. Так звана передова громадська думка була перейнята неприйняттям суспільно-політичного ладу, того палюженого по шпальтах усієї преси царизму, що в порівнянні з тоталітарною совдепією здається, одверто кажучи, земним раєм. І в критиці царизму, у формуванні тієї "передової" думки активну роль відігравали, на жаль, "передові" літературні критики й "передові" письменники. Це були тенденційні автори, а тенденція їхна зводилася до живописання людських чеснот, коли йшлося про селян-бідняків, і до картання усіх мислимих людських гріхів, коли вже заходила мова про інтелігенцію, ба навіть міцне селянство, що вже казати про духовництво. Літературні ефекти творили ту, мовляв, "правду літератури", що приховувала цю тенденцію, тим підступніше, як бачимо, обманюючи масового читача.

Якщо розкласти українське письменство кінця XIX -- початку XX ст. на історико-політичній площині, літературні твори таких авторів, як Орест Левицький, заграють перед нами високими моральними чеснотами. Орест Левицький не творив образів позитивних куркулів і п'яничок-пролетарів на якесь протилежне соціальне замовлення. На виклик доби він дав, словами Горбачова, асиметричну відповідь. Був він, бачте, письменником-об'єктивістом, автором безтенденційним (і саме в цьому полягала його, Левицького, тенденція!), письменником-документаліс-

МІСТ-КАРПАТИ

ПАЧКИ В УКРАЇНУ

○ гроші до рук
адресатів

Білорусію, Росію

- ☐ експресові харчові пачки
- ☐ авта, трактори
- ☐ холодильники, телевізори
- ☐ швейні машини, пральки
- ☐ хати і апартаменти
- ☐ нагробні пам'ятники

MEEST - KARPATY
 120 Runnymede Rd., Toronto, Ontario, Canada M6S 2Y3
 Tel. (416) 761-9105

том. Ідучи за старими -- волинськими й полтавськими -- актами, він змальовував людей живих, не вигаданих, і змальовував їх такими, якими вони були насправжки, згідно історичних документів.

Хотілося б сказати кілька слів про Ореста Левицького як особу. Він народився у грудні 1848 року в Маячці Кобеляцького повіту на Полтавщині, був праправнуком знаменитого штихаря XVIII ст. Помер у травні 1922 року в Драбові -- в сусідній з його батьківщиною Золотоношині. В історії культури не забудеться його видатна, разом з єпископом Парфенієм Левицьким та Павлом Житецьким, роль, яку він відіграв у 1905-1909 роках у перекладанні Євангелія на українську мову. Відомо також, що Орест Левицький як старший літами академік головував на першому засіданні президії (Спільного зібрання) Української Академії наук, був другим після Вернадського її президентом.

Орест Левицький мав виразний нахил до систематичної й упертої праці. Діловодом Київської археографічної комісії він працював з 1874 року. Кілька десятиріч прослужив у київській 4-й гімназії, де викладав латину, російську мову та літературу. В історичній науці його зацікавлення зосереджувалися довкола історії народного побуту, звичаєвого права та церковно-релігійних рухів. Протягом 44 років він видрукував 204 праці. Тут є чимало фундаментальних робіт, що стали класичними. Це студії про літопис Самовидця, соцініанство, актові книги. Як писав його біограф Микола Василенко, "минуле життя він знав з актів так детально, що коли б якимсь чудом йому перенестись у XVI-XVII вв., то був би почував себе, немов у добре знаній країні, серед знайомих людей".

Белетристичні твори Левицького складають два цикли. Перший стосується Волині XVI-XVII ст., другий -- Полтавщини XVIII ст. Писав він їх здебільшого під старість, уже на вершині свого вченого досвіду у всеоружжі своїх фахових знань. Не диво, що ці публікації мали прегарний резонанс і серед тодішньої інтелігенції.

У літературі про Ор. Левицького невинувато велике значення надавали сумному епізодові 1885 року, що начебто мав би його характеризувати. Того року вчений довідався, що з офіційної точки зору вважався неблагонадійним: готуючись до приїзду імператора, 13 серпня київська поліція зненацька зажадала від нього виїхати з міста. Реакція Левицького була справді принизлива. Він заборонив громадянам користуватись його адресою, вимагав, щоб листи писали йому російською тощо.

Микола Василенко розповідає, що цей нагляд за Левицьким тривав мало не до революції 1905 року й справді не міг не дратувати. Куди б він не вирушав у своїх архівних розшуках, услід за ним летіли до справників папірці: один від генерал-губернатора, під головуванням якого перебувала Комісія для перегляду давніх актів, з наказом "оказывать члену комиссии О.И. Левицкому всякое содействие в выполнении данного ему поручения", а другий -- від жандармського генерала "строго следить за действиями состоящего под политическим надзором" такого-то. Ці папери так спантеличували справників, що один із них якось запитав самого піднаглядного, що ж, зрештою, йому чинити.

Поведінку Левицького дружно засудили, і була тому, ясна річ, певна рація. Все ж таки ті, хто охоче цензурував поведінку інших, і в тому чи іншому випадкові вимагав саме такої, а не іншої якої реакції, не завдали собі труда уточнити, що й у далі після 1885-го роки із подивугідною впертістю вчений продовжував свої студії саме в тому напрямку, що не приносив успіхів у кар'єрі. Отже, саме наступні роки він надрукував огляд "Черниговских губернских ведомостей", життєпис Раїни Могилянки, студії з епохи Богдана Хмельницького, кілька начерків з історії старовинного побуту, описи кількох актових книг, студії луцької старовини й багато чого іншого. Виглядає, що могла бути й така лінія боротьби за Україну, і то лінія плідна і, виходить, ефективна. Ідучи важкою дорогою добросовісного студіювання нашого минулого, дорогою, що потребувала побутового героїзму, Орест Левицький залишив коштовну, дуже суттєву, спадщину. Чимале місце займає в ній його белетристика. Літературні твори Ореста Левицького -- це справжнє, таке, що не псується ні від часу, ані від зміни літературних мод. 2.VI.1993

BABY POINT LOUNGE

343 Jane St., Toronto

tel. 767-2623

ПРИЄМНЕ І ВИГІДНЕ ПРИМІЩЕННЯ НА
ВСЯКІ ОКАЗІЇ

- Повна кухонна обслуга.
- Українські й інші страви,
в наших або інших залах.

БУДЬТЕ ГОСТЕМ НА ВЛАСНОМУ СВЯТІ!
ПРО ВСЕ МИ ЗА ВАС ПОДБАЄМО!

САТИРИЧНІ МІНІАТЮРИ

ПРИЧИНА НАШИХ НЕСТАТКІВ

*Добробут наш горить, як дрова,
Бо в нас промови полум'яні,
Бо гроші наші дерев'яні,
А незалежність паперова.*

ЩО ВИСВІТИВ ЧАС?

*Аналізуючи недоліки і вади,
Нам вічний час найголовніше висвітлює:
Не можна, люди, допускати до влади
Користолюбців, дурнів і пройдисвітів.*

ПРО ДОГОВІРНІ ЦІНИ

*Біля вітрини я стою. В очах туман і дим.
Милуюсь договірною ціною...
Скажіть мені, хто ж домовлявся з ким?
Мені здається, -- чорт із сатаною!*

ЖИВА ЧЕРГА

*Хоч стій, хоч сядь, хоч вовком вий --
І руки, й ноги -- як кочерги,
Бо виліз я напівживий,
Напівживий з живої черги.*

ПРОВІДНА ІДЕЯ

*Ні, не ідея про людські гаразди
Його принадила... Хотілося потрапити
До отії вибраної касты,
Якій дозволено усе безкарно красти.*

ПРО ГОЛОД

*Щодня ми говорим на кожному кроці
Про голод, що був в тридцять третьому році,
Про те ж, що й сьогодні уже голодують.
Правителі наші і в вуса не дують.*

НАД НАШИМ МЕДОМ...

*Над нашим медом трутні в'ються з осами,
А ми були й лишаємося ланцями:
Були малополяками, були ми малоросами,
Тепер побудем ще й малоамериканцями.*

ЧОМУ МИ БІДНІ?

*На скелях, на болотах, на камінні
Живуть заможні люди при умінні,
А на чорноземах бувають бідняки,
Якщо замість голів на шиях баняки.*

КАЗАЛИ...

*Казали: буде Рівність, Братство,
А вийшло -- Розкіш і Жебрацтво.*

Дмитро НИТЧЕНКО

ЧАРІВНА ПОВІСТЬ ПРО КАРПАТИ

У В-ві "Веселка", в Києві, недавно вийшла для дітей шкільного віку приваблива книжка Яреми Гояна з передмовою видатного поета Дмитра Павличка. Барвіста обкладинка та кольорові ілюстрації Оксани Лисенко відразу падають в очі. Не минуло багато часу, як це видання дістало Шевченківську нагороду.

Чим же заслужив цей твір такої високої нагороди, поцікавиться читач, не бачивши цього видання.

Спершу кілька слів про автора. Ярема Гоян уже відомий в Україні своїми шістьма творами з історично-краєзнавчої тематики, як "Моршин", "Немирів", "Львів", "Славичі" та інші, за які мав і нагороди. Та автора давно приваблювала виховна тема для нашого доросту, і він ще в 1975 році написав повість "Таємниця Лесикової скрипки". Але тодішні окупаційні обставини ніяк не сприяли появі друком. Цього патріотичного твору не можна було тоді й показувати якомусь редакторові В-ва. За це його спіткала б доля тих 500 наших письменників, які були розстріляні або загинули в концтаборах чужої Московщини, "где так вольно дышет человек".

Отже ця повість теж своєю тематикою має і краєзнавчий зміст, бо присвячена Карпатам. У ній, фактично, злилися докупи три жанри: легенди, казки й оповідання. Головний герой твору мудрий і допитливий хлопчик дошкільного віку Лесик. Дочекавшись літа, батько везе свого сінка до карпатського села, де живуть дідусь Петро і бабуся, які його з великою радістю зустріли. Тут для дитини відкрився новий небачений чарівний світ. Дідусь Петро, веселий і балакучий, знає безліч незвичайних переказів з історії Карпат, казок, легенд, в яких реальність перемішалася з фантастикою, візіями, боротьбою проти загарбників.

Але дідусь не тільки цікавий оповідач, він і чудовий музикант: майстерно грає на скрипці і співає безліч історичних пісень.

Але є на світі, як хлопчик довідався від діда, більші дива, а серед них чародійна скрипка, яка здатна своєю грою знесилювати й перемагати ворогів. Щоб дістати ту скрипку, треба перемагати гори, перебрести річки, перелетіти море. А щоб літати, -- казав дідусь, -- "музика дає крила". І від розповідей діда в душі хлопчини твориться цілий казковий світ: про чарівну сопілку пастуха Яреська, яка теж допомагає в боротьбі проти ворогів, і дивна гора Парашка, і чудодійна квітка-ломикамінь, і гора Явірник, з-під якої витікають аж три річки.

Та ще більше краси Карпат і різних оповідань побачив і почув Лесик, коли одного дня дід повів його та двох сусідських хлопців глибше в Карпати, куди їхали електричкою та автобусом. Побачив Лесик і долину, де загинув у боротьбі проти ворогів князь Святослав, і гору та хрест на ній, де поховано легень Михайлика, що боровся за волю України і місця, де ховався й воював проти неправди і кривд славний герой Довбуш, а також

побачив і цвинтар, де були поховані січові стрільці та каплицю, але все це зруйнувала московська орда.

Ночуючи в хатині знайомого чоловіка, хлопці почули вночі голос чарівної сопілки Яреська. Вона то наближалася аж до їхньої хати, то знову віддалялася. Йдучи за голосом сопілки, вони опинилися аж на горі, де був січовий цвинтар. Маючи з собою топірці, вони почали розкопувати ґрунт і несподівано знайшли погребену тріцу (трисвічник або трикирій -- Д.Н.), що лишився від каплиці. А потім відкопали й хрест. Там же вони поклялися боротися за визволення України.

Наснажений численними враженнями, повертався Лесик до Львова, радий, що буде що розповідати друзям-школярам, бо він же з осені має йти до школи.

Прочитавши повість, можна з приємністю сказати, що автор гідно заслужив такої почесної нагороди -- Шевченківську премію. Цей твір має велике виховне значення: в ньому й історія та любов до рідної землі, її краса, мистецтво, народна творчість і праця разом з іншими на землі. Тому ця книжка буде прикрасою нашої літератури для дітей.

Мова твору образна, метафорична, випромінює дух того рідного кутка, про який пише автор. На 198 сторінок повісти можна знайти лише кілька неважливих огріхів, які варто виправити при перевиданні. Слово "упряж" -- русизм, по-нашому буде збруя (не змішувати із словом зброя). Слово "скала" -- це і русизм і полонізм, краще замінити на "скеля". В реченні "дід не замкнув футляр", краще написати (не замкнув -- чого?) "футляра". Бо коли перед дієсловом стоїть заперечна частка "не", то дальший іменник стає в родовому відмінкові.

Ще варто згадати, що з української преси й літератури майже зникло красиве і звучне слово "боронити", "оборонець", замінили його глухим словом "захистати", "захисник". Захищати можна дисертацію, захищатися

DR. NATALIA STAWOWCZYK
ACUPRESSURE

Лікування методом натуральної медицини
включаючи різного роду сеанси масажу
-- лікувальні та профілактично-оздоровні.

Лікування таких недуг як:

Системи травлення; Дихальної системи; Нирок
і мочових проводів; Крові -- кровоносної системи;
Нервів -- невралгії, невротенії, неврози; м'язів,
суглобів, костей; Жіночі недуги; Шкірні недуги тощо.

19 Lillibet Road

(near Royal York Rd. south of Norsmen)

ETOBICOKE, ONT.

Tel.: 237-1380

години прийому від 10:00 до 6:00 за попереднім домовленням.

від дощу, вітру тощо. А в багатьох інших випадках краще вживати слово боронити, оборонець. Автор у своєму творі 4 рази вжив слово захищати, де можна було написати "боронити", і лише один раз -- "боронити". До війни в судах був оборонець, а тепер чомусь став захисник, мабуть, тому, що так російською мовою. Та цих дрібниць можна б і не згадувати, бо вони не знижують якості твору. ■

Володимир ЖИЛА

ЗА ПРАВДУ І КРАСУ

Євген Крименко, "Містерія життя: поезії". Чикаго, 1991.

Сторінок 81.

Поезія сприяє формуванню наших поглядів на мистецтво та його ролі в житті. Впливаючи на наші почуття, вона виробляє естетичний смак, посилює емоційне багатство людини, збільшує її духовні надбання.

Збірка поезій Євген Крименка *Містерія життя* присвячена цим питанням. Вона багата глибокими роздумами про поставу людини в житті, про її взаємозв'язок з природою та про її найбільшу мрію -- світанок волі. В той же час вона наливає бадьорістю кожного, хто її читає, бо поет тут виступає вчителем добра й краси, а його поезія "сягає поетичною візією до глибин космічного існування".

Саме така поезія на сучасному етапі дуже потрібна людині, що розгубилася на її невизначеному шляху до життєвої мети:

Терпіння й зойк невдач? Де ж радість перемог?

А Божя відповідь на всі оті питання

Життя -- це символ-хрест і вічності пролог.

"Життя"

Вплив цих рядків відчувається зразу. У глибокому філософському узагальненні, навіяному звичайним, здавалося б незначним спостереженням, дано відповідь на важливе питання життя. Втілення такого змісту в межах однієї строфи вимагало й відповідного мовного оформлення -- тісного поєднання конкретної і абстрактної лексики. Поезія мимоволі впливає тут на емоції людини, викликає посилену увагу до прекрасного, хвилює нас і змушує задуматись над життям. Серед таких обставин не можна обминути і поезію "Куток в душі", бо вона близька до поезії "Життя", стверджує думку про оновлення віри, любови та будови храму:

Знайти куток в душі своїй;

Привітність, радість, тишу милу,

Щоб оновити віру й силу

В щоденній боротьбі важкій.

...Знайди оазу серед бою

В душі, зі свіжістю новою,

Й небесний простягни покров

І в серці відроди любов.

...Знайди в душі бальзам на болю,

Збудуй в ній храм і твердо стій

На скелі Правди, на престолі

Світилом вічним променій.

Це ті нові поетичні обрії, до яких прямує поет -- невтомний шукач нових тем, нових ідей, нових засобів виразу думки:

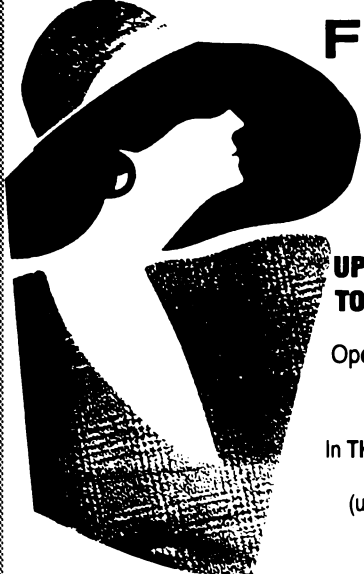
Та не загинув, опинився

На зачарованій сніжинці,

Торкнувся херувимських струн...

І сходить зіркою прекрасно

У ніч святу... щезає сум...

F.I.N.D.S.

*Dress
For Less*

Discount
Designer
Fashions!

**UP
TO 50% OFF**

Open 10 to 6; Th-Fr till 8p.m.

A NEW FACE

In THE BLOOR WEST VILLAGE
2186 Bloor Street West
(upstairs) opposite No Frills
763-2722
TORONTO, ONTARIO

**NON
STOP**

ЛОТ
пропонує єдине
безпосереднє сполучення
Монtréal -- Варшава. Відліт
з Мірабел кожної п'ятниці.
Пропонуємо також сполучення
до Львова, Києва і до
більшості європейських
столиць. Середньо
запрошуємо.

За ближчими інформаціями телефонувати
в Монреалі: (514) 844-2674 в Торонто: (416) 236-4242
Fax: (514) 844-7339 Fax: (416) 236-0433

POLISH AIRLINES
LOT
2000 Peel St.
Suite 680
Montreal, Que. H3A 2W5

Бо сходить з ним Небесне Царство.

"Янгол на ялинці"

На перший погляд, здається, ніби поет просто говорить про щось усім давно відоме, але характер розповіді і зміна лексики вказують на його непохитну віру в щось прекрасне, святе, що пов'язує український нарід із символікою Різдва.

Чималий естетичний вплив має і вірш "Родинна хата". Читаємо його з великим задоволенням, бо цей вірш вчить бережно ставитись до родинної хати:

*Родинна хата -- це тепло і храм:
Це жінка, чоловік, щасливі діти,
Це вогнище, де можемо зогріти
Серця, що мерзнуть в холоді оман.
Родинна хата -- відблиск, клаптик неба,
Куди йдемо зневірені, сумні,
Щоб обтрясти невдач ярмо ганебне
І вийти вранці на шляхи ясні.*

Ця поезія, без сумніву, має глибокий біографічний характер і тому вона ще цінніша, а її рядки не тільки хвилюють, а наводять нас на роздум про прекрасне й корисне.

*Мов пушиста згадка,
Безтурботна, мила,
За вікном сніжинка,
Мрія білокрила.*

"Зимовий етюд"

Природність вислову, тонка деталізація, лагідність інтонації цих рядків -- засвідчують закоханість поета в непорочну красу природи.

Побувавши в Туреччині, поет відвідав Святу Софію та з великим жалем пише:

*І ось стоїть вона... немов турецька банка,
...Стоїть..., а навкруги ворожі мінарети,
На копулі півмісяць гордо верховодить,
Сумне квіління слуг пророка Магомета
В симфонії світанку дисонансом бродить.*

"Царгородська Софія"

Здається, що це найкраще змалювання "Величі Пресвятої", яку я досі зустрічав у літературі.

І відвідини Греції поет маркантно відзначив поезією "Акропіль":

*Періклів задум, геніїв творіння,
Премудрих книга, олімпійський дар,
Могутня драма вписана в каміння,
Геллади вічно незабутній чар.
Застигли в мармурі віки й хвилини:
Платон ще тут у світ ідей глядить,
Безсмертний Фідій статуї різьбить,
А Партедон заблис немов перлина.*

Розділ "Переклади" багатий і розмаїтий. Він охоплює поетів романтичної й поромантичної школи в німецькій, англійській і американській літературах (Гете, Айкендорф, Міріке, Улянд, Кітс, Теннісон, Дікінсон, Фрост). Включив туди поет і споріднені стилі переклади з польської літератури (Леопольд Стаф). Переклади надруковані тут же разом з оригіналами і їх легко можна порівняти. Треба сказати, що вони в основному

високоякісні і вказують, що Є. Крименко стоїть за красу форм мистецтва та за найповніший прояв індивідуальності.

У збірці на передньому місці поміщено статтю "Поезія -- еманация дійсности", що її написав д-р Роман Кухар, відомий письменник і літературознавець. Він оригінально схарактеризував творчість поета, вказавши на її кращі зразки й прикмети.

Для інформації тут буде доцільно коротко розказати про поета Євгена Крименка (справжнє прізвище Євген Іванків). Є. Іванків народився 4 грудня 1921 року в Стрию. Закінчив богословські студії в Українському Католицькому Університеті в Римі. Писати поезії почав ще під час університетських студій. Він автор збірки поезій *Крізь призму вічності*, що появилася 1988 року в Чикаго. Збірка написана в глибокому релігійно-філософському й національному дусі. Він також автор багатьох статей на богословські, обрядові і церковно-ідеологічні теми, що появилися в *Церковному віснику* парафії свв. Володимира і Ольги в Чикаго, у *Світлі*, *Новій зорі*, *Патріярхаті*, *Українському Православному слові*, *Українських вістях*, *Богословії*.

Підсумовуючи, хочемо сказати, що Євген Крименко поет скристалізованих поглядів, виступає як національний поет з універсально-ідеалістичним світоглядом. Свої поезії пише у формі традиційних строф, у яких переважають двостопові ямби і тристопові дактилі. У своїй творчості він стоїть за поглиблену правду життя та за стремління до краси людського буття під Божим володінням. Поет зберігає велику культуру слова й мовну чистоту. Його задушевним прагненням є відстоювати правду й красу, етичну і естетичну цілісність людини, а тему мистецтва поставити в центрі своєї творчості. Ми глибоко переконані, що рецензована збірка стане корисною широкому колу шанувальників поезії. ■

ДЕНТИСТ
Д-р ІГОР БАБИЧ

Dental Surgeon

подає свою нову адресу:

**297 MAIN STREET NORTH
BRAMPTON, ONTARIO
L6X 1N5**

Тел. 451-0227 або 453-0004

Купуйте продукти в наших крамницях

SWANSEA IGA SUPERMARKET

П. Божик і С. Станько -- власники

- 2295 Bloor St. W. ● 199 Roncesvalles Ave.
 - 1094 St. Clair Ave. W. ● 1304 King St. W.
- TORONTO, ONT.**

ПРОЄКТ "ENCYCLOPEDIA OF UKRAINE" ЗАВЕРШЕНО

Після сімнадцяти років праці колосальний проєкт Канадського інституту українських студій при Альбертському університеті (КІУС) -- "Encyclopedia of Ukraine" -- завершено. Кінцевий п'ятитомний продукт, опублікований Видавництвом Торонтського університету, є найбільш вичерпною англomовною працею, яка коли-небудь публікувалась, про Україну, її людей, історію, культуру, географію та економіку. "Encyclopedia of Ukraine" є фундаментальним довідковим знаряддям, що не втратить своєї цінності на довгі роки в книжкових зібраннях земної кулі. За обсягом та розмірами "Encyclopedia of Ukraine" є об'ємнішою ніж "The Canadian Encyclopedia", яка була визначною подією в історії канадської видавничої індустрії. "Encyclopedia of Ukraine" вже надіслана в інші, не англomовні краї, тому опублікування її знаменує собою не тільки завершення великого канадського видавничого проєкту, але одночасно і важливе міжнародне значення.

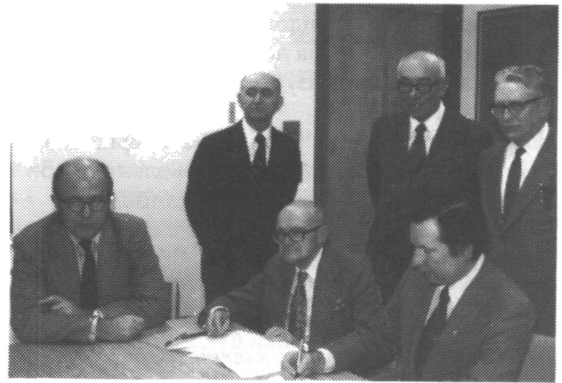
Як найбільш докладна база даних про Україну та українців "Encyclopedia of Ukraine" також принесе користь для багатьох людей українського походження в Канаді та інших країнах. Для них вона може стати ключем, який відчинить двері до кращого розуміння їхньої культурної та історичної спадщини.

"Encyclopedia of Ukraine" -- це осучаснена, розширена і перероблена версія україномовної "Енциклопедії українознавства", котра була підготовлена переважно українськими еміграційними науковцями старшого покоління. Праця над цим виданням була організована і очолювана професором Володимиром Кубійовичем (1900-1985) під егідою Наукового товариства ім. Т. Шевченка в Сарселі (Франція)...

Англomовний переклад цих томів досягне значно ширшого кола читачів і зробить набагато більший вплив, особливо серед наукового світу і між урядами, де вкрай бракувало акуратної інформації про Україну та українців.

Підготовку англomовної алфавітної енциклопедії взяв на себе КІУС, який було засновано влітку 1976 року. У грудні того ж року, д-р Маноїл Лупул, перший директор новоствореного інституту, підписав контракт з професором Володимиром Кубійовичем з Наукового товариства ім. Шевченка про початок роботи. Володимир Кубійович став першим редактором цього проєкту, а професор Юрій Луцький був англomовним редактором до 1982 р. Сторони, які взяли участь у церемонії підписання контракту, не здавали собі справи про те, що проєкт, біля колиски якого вони стояли, переросте в завдання, за яке звичайно береться поважна академія наук, підтримувана ресурсами незалежної держави. Канадська фундація українських студій, яка також була започаткована в Едмонтоні, незабаром приєдналася до перших двох партнерів, щоб допомогти фінансувати проєкт.

На початку здавалось, що енциклопедія може бути, в основному, перекладом, опублікованим в чотирьох томах. Дуже скоро стало очевидно, що ця ідея є нерéalною. Існуючі матеріали вимагали осучаснення; мали

4 грудня 1976 р., Альбертський університет. Історичний момент підписання угоди про підготовку "Encyclopedia of Ukraine".

Стоять (зліва направо): адвокат Петро Саварин, д-р А. Фіголь, д-р І. Лисяк-Рудницький. Сидять (зліва направо): д-р Ю. Луцький, проф. В. Кубійович, д-р М. Лупул.

бути написані нові гасла; необхідно було багато чого перевірити й переписати. Перший том був опублікований в 1984 р.; другий том вийшов у 1988 р.

Після смерті професора Кубійовича у 1985 р. головний об'єм роботи над енциклопедією почав концентруватися в Енциклопедичному бюро КІУС-у в Торонтському університеті. Професор Данило Гусар Струк, котрий був управляючим редактором від початку, з публікацією другого тому взяв на себе функції головного редактора; тягар роботи було перекладено на плечі молодшого покоління науковців. Під його керівництвом здійснено комп'ютеризацію бюро та виділено більше ресурсів для роботи. Незабаром стало ясно, що проєкт потребував п'ятого тому, і було вирішено публікувати останні три томи одночасно (це останнє рішення, беручи під увагу швидкоплинні події в Україні, було далекоглядне).

Починаючи з 1988 р. національно-демократичні рухи в Україні і по всій Європі зростали, і незабаром радянська імперія почала здригатися аж до фундаменту, і вже в 1991 р. вона розвалилася, як замок, побудований з піску. Відкрились нові шляхи в Україну і дали можливість долучити знання та працю її науковців, додаткові матеріали.

У 1993 р. проєкт був закінчений. У той час, як на підготовку перших двох томів пішло майже дванадцять років, щоб їх закінчити, останні три томи були підготовлені за небувало короткий термін -- п'яти років. Цим, майже геркулесовим досягненням, потрібно завдячувати, до великої міри, організаційним здібностям професора Данила Гусара Струк, злагоджений роботі міжнародної редакційної колегії, наполегливій праці штату та редакторів Енциклопедичного бюро КІУС-у і штату працівників Канадського інституту українських студій в Едмонтоні. Починаючи з 25 вересня, спочатку в Торонті (а пізніше і в інших містах) розпочалися святкування закінчення проєкту: 29 вересня відбулося свято у Він-

ніпезі, 1 жовтня -- у Ванкувері, наступного дня -- в Едмонтоні і 3 жовтня -- в Саскатуні.

Видання "Encyclopedia of Ukraine" стало можливим завдяки інтернаціональним зусиллям. Більше 500 осіб зробили свій внесок у цю працю: науковці, що подали свої гасла, редактори, комп'ютерні програмісти і картографи... Можна сказати, що проект "Encyclopedia of Ukraine" визначив, до великої міри, напрямки й об'єми діяльності КІУС-у від самого його заснування. На здійснення проекту були виділені значні дотації від канадського федерального уряду та провінційних урядів Британської Колумбії, Саскачевану й Манітоби. Але також великі суми грошей, зібрані Канадською Фундацією українських студій, яка знаходиться зараз в Торонті, прийшли від індивідуальних осіб з української громади.

Видання "Encyclopedia of Ukraine" припало на час, коли Україна стала незалежною. Таким чином, її публікація не могла бути більш своєчасною. У 1976 р. проект "Encyclopedia of Ukraine" розпочався як найбільше завдання, за яке взявся Канадський інститут українських студій при Альбертському університеті. На сьогодні він втілює його найвизначніше досягнення.

Д-р Богдан КЛІД
Едмонтон

НА ТЕМИ МИСТЕЦТВА

Юрій МОШИНСЬКИЙ

УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО

(Стаття 41-ша з серії про мистецтво)

На Заході Україна є найменш знаною країною у світі й знання про українське мистецтво дорівнює "0". Україна є країною з дуже нейстійкою історією. Вона була міцною у 10, 11 і 12 сторіччях, а у 13-му її спустошили монголи. Знова здобула силу у 17 сторіччі, але попала повністю під російську домінацію у 1775 році. Стала незалежною у 1917 році, але вже в 1921 р. її абсорбувала Радянська імперія. Ця нестійкість перешкоджала Україні розвивати своє власне мистецтво.

З прийняттям християнства з Візантії Україна прийняла також візантійське мистецтво й релігійні малюнки. Але скоро після цього спостерігається зміну візантійського мистецтва в Україні. Воно зачало діставати український дух. Ікони стали типічно українськими. Архітектура також прийняла чисто український стиль, і візантійське мистецтво служило тільки як основа і початок від якого зачинати. В 11-тім сторіччі Свята Софія Київська була збудована поміж кількома іншими чудовими будовами. Вона рахувалася по красі рівною Святій Софії Константинопільській і Святому Маркові у Венеції. У 17-тім сторіччі імпортований зі Заходу барок був прийнятий, але перероблений в український козацький барок зі своїми якостями і красою.

Важливу роль у розвитку українського мистецтва відіграв винахід друку і його впровадження в Україну.

Мистці вже не потребували сидіти над ілюмінаціями святих і історичних книг, і повністю присвячуються графічному оформленню та ілюстрації. Ці ілюстрації набрали певного стилю, котрий виріс із візантійської іконографії і народних декорацій хат й різних домашніх виробів. Цей новий стиль полягав у спрощуванні форми, надаючи пливучість заокруглених ліній цілого рисунка. Це є типічний стиль, який легко розпізнати і який настільки відрізняється від європейського, як японський. Цей стиль вплинув до певної міри і на стінний розпис, який ми широко знаходимо в українських церквах і публічних будинках.

Українські церкви є вельми вдекоровані, і будівельники завжди брали під увагу потребу залишити якомога більше місця на стінах та стелі для розмальовування образів на старозавітну і новозавітну тематику.

З упадком України, помічається натиск російського впливу і спостерігається велике бажання росіян перетворити українське мистецтво у додаток до російського мистецтва. Величезне заохочення опрацьовувати російські теми, прищиплювання зверхності всього російського, росповсюджувалось по Україні. Все українське було інтерпретоване росіянами як селянське, нижче, і вороже для великого "діла". Українська мова в школах була заборонена вже у 1814 році, помічається величезний упадок у малярстві. Але, бажання вижити як нації було настільки великим, що мистці далі продовжували малювати у стилі, який би відрізняв українську культуру від російської. У цей час повернулося зацікавлення українською історією, етнографією і помічається потягнення від половини 19-го сторіччя малювати на українські історичні й народні теми. Цей потяг продовжується і тепер в українській державі і між мистцями, які виїхали за кордон у 20-х роках, або після Другої світової війни. Це потягнення є настільки міцне, через бажання затримати свою ідентичність і культуру, що українські емігранти/втікачі не визнають мистця українцем, якщо він не малює все українське починаючи від ностальгічних сільських краєвидів, квітів, що ростуть в Україні, і портретів у національних строях. У цей спосіб мистецтво перетворюється у екзотику, зачасто зачинає губити чуйність і стає декоративним.

У радянській Україні мистці мусили дотримуватися соціалістичного реалізму. Було б ще не зле мати стиль, але соц-реалізм є насправді не стиль, а політичне уживання мистецтва. Під соц-реалізмом ми знайдемо 3 або і 4 стилі, починаючи реалізмом, романтизмом, імпресіонізмом і натуралізмом. Найправильніше можна класифікувати соц-реалізм як романтизм. Цю ідею радянські критики відкидали, але політичне надуживання є більш ніж ясне. Вони малювали тенденційно, на теми з історії або теперішнього радянського життя, глорифікували комунізм. Якщо це мав бути реалізм то мусив би зображати також життя, яке не було ані трохи чудовим для більшості народу. Але закон цього не дозволяв.

Чи зможе український мистець відірватися від зовнішніх впливів, як він це зробив у минулі сторіччя, і виступити зі своїм вільним духом степів, широким і необмеженим, тільки час нам покаже. ■

ШЕНЕВ'ЄРСЬКА "ДИВАЧКА"

Двадцять років тому український часопис "Нотатки з мистецтва" (США) надрукував сумне повідомлення: "Під час верстання цього числа "Нотаток" прийшла з Європи летунським шляхом вістка про трагічну смерть Софії Зарицької. В містечку Шенев'єр під Парижем з невідомої причини загорівся дерев'яний домок, у якому вона самотньо проживала. Згорів дім, живцем згоріла Софія Зарицька, згоріли понад 50 праць її та понад 100 праць покійного її чоловіка Петра Омельченка. На похороні було мало наших людей, було понад 30 французів із Шенев'єра, хоронив о. Левенець із Парижа. Так трагічно закінчилося життя цієї талановитої жінки-малярки".

Софія Зарицька у молоді літа.

...З портрета дивиться великими сумними очима ще молода Зарицька, наче з докором до нас, українців, які не зрозуміли сили її мистецтва, не підтримали у часи життєвої негоди.

Що ж відомо про цю жінку, людину світлого таланту і трагічної долі?

Народилася вона 1903 року в родині вчителя гімназії у Перемишлі. Дитинство маленької Зоні було не вельми щасливим, бо росла без материнської ласки: мати померла, коли дівчинці не виповнилося й двох років. Вчилася у дівочому ліцеї. Там зацікавилася мистецтвом, почала опановувати рисунок. У цей саме час, а загалом 29 років, у Перемишлі вчителькою рисування працювала знаменита Олена Кульчицька, яка відтворила це місто у чудових акварелях; але викладала вона в іншому ліцеї.

У 1920 році, залишившись круглою сиротою Зоня їде до старшої сестри у Львів. Там три роки навчається приватно в Олексі Новаківського.

За свідченням Іванни Винників, молодшої учениці Новаківського, Зарицька вже у Львові виявила неабиякі здібності і привернула увагу митрополита Андрія Шептицького, відомого покровителя мистецтв у Західній Україні. Він стежив за творчим зростанням Софії і підтримував її.

У ті часи позбавлена власних художніх навчальних закладів молодь Західної України вирушала на вищі студії до Кракова, Варшави, Праги чи Парижа. Зоня продовжувала навчання у Празі, в чеській академії мистецтв.

З нарисів Володимира Поповича, палкого поцінувача творчості С. Зарицької, власника колекції її робіт, дізнаємося, що Софію приваблювали великі композиції та фрески, які вона вивчала у професора Кратнера.

Роботи художниці, показані на учнівських виставках 1926 і 1927 років, привертають увагу. Критики відзначають "чудові композиції", "гарну технічну під-

готовку і свободу індивідуальності", підсумовуючи, що в класі професора Кратнера зростає "сильний талант -- С. Зарицька"... Можна уявити, які шедеври залишила б С. Зарицька, якби мала можливість виявити себе на царині монументального мистецтва.

У роки навчання Софії в академії у Празі, в різних закладах, опановували малярство талановиті українці Василь Хмелюк, Микола Кричевський та Петро Омельченко. З останнім у 1926 році Зарицька одружилася. Петро, родом з Хорола, студіював у Києві архітектуру, а опинившись в еміграції, вивчав у чеській академії графіку і вже мав замовлення на обкладинки, екслібриси тощо.

За два роки по тому Софія успішно закінчила академію, і сповнене надій подружжя виїхало до Парижа. Як більшість молодих художників, у Парижі Софія і Петро дуже бідували. А проте вже 1928 року Зарицька почала виставляти свої твори у престижному Салоні Незалежних.

З часом Омельченко захопився модним у ті часи гравіюванням на склі, дістав роботу в ательє. Його сталий заробіток дав змогу подружжю придбати клатчик землі у мальовничому містечку Шенев'єр над Марною, під Парижем, збудувати дерев'яну хатку-майстерню.

У творчості С. Зарицької починається найбільш плідний період -- вона багато працює, експонує твори у Львові, Празі, Берліні і постійно -- в паризькому салоні Незалежних. Її сміливі, схожі на фрески композиції, виконані темперою, а також монотипії щоразу привертають увагу мистецтвознавців; про неї пише українська і французька преса. Та, на превеликий жаль, навіть у найбільш сприятливі роки художниця не могла сповна реалізувати талант монументаліста, який мала "від Бога". В цьому полягала трагедія Зарицької як митця. Переглядаючи її роботи, відчуваєш, що малярці тісно в межах розміру, яким вона за браком коштів і замовлень на монументальні розписи, змушена була вдовольнятися.

"Ідея все ж та сама", "Двоє дівчат" та інші твори сприймаються як фрагменти чудової фрески, яку домальовуєш у своїй уяві. Маючи неймовірний потяг до фрескового живопису, згадує Іванна Винників, Софія заливала рами гіпсом або малювала темперою на полотні "під фреску". А їй же потрібні були просторі інтер'єри будинків, церков!...

Коли львівська малярка Нижник-Винників приїхала 1946 року до Парижа, вона найперше відшукала свою талановиту землячку. Подружжя Омельченків жило в Шенев'єрі злиденно. Далися ознаки тяжкої роки війни, хвороби. Петро вже не мав сталого заро-

"Дівчата". Монотипія.

бітку, а проте все ще піклувався про Зоню, бо сама вона була зовсім не пристосована до буденного життя. Крім малярства, для неї нічого не існувало, вона жила у власному вимріяному світі і для шенев'єрських обивателів була "дивачкою".

У 1953 році Петро Омельченко помер. Зарицька лишається зовсім безпорадною. Та, як і раніше, несамоовито працює. Щороку малює дві роботи для Салону Незалежних, які виставляє неодмінно в тих же рамах -- бо інших не мала. Твори Зарицької мають великий успіх на виставці місцевих малярів у Шенев'єрі. У 1957 році вона бере участь у виставці паризьких акварелістів.

Проте замовлень немає, і матеріальний стан художниці дедалі погіршується. Доведена до відчаю, вона у 1958 році звертається через газету "Українець-час" до української громади.

Ось уривки з цього листа: "По смерті мого чоловіка, я продовжую творити для української суспільності. Продовжую у великих злиднях, без світла в зимі, без опалення маленького ательє, зле відживляючись...

Збирають у нас на різні добродійні цілі. Забувають, що в найбільшій нужді -- це якраз... мистці.

Вже багато погинуло, підміновані великою нуждою, як, наприклад, мій чоловік.

Щодо мене, то живу тут, у маленькій містечку, оточена людьми здебільша неосвіченими, яким важко давати мені замовлення...

Щоб показатись між людей та мати малі замовлення, не можу вбирати сильно поцеровані панчохи... Починають тут дивитися на мене згори, з певним милосердям та погордою... Я прошу замовляти в мене малі образи та рисунки..."

-- Я здригнулася, коли прочитала цього листа, -- згадує Іванна Винників, -- бо Зоня раніше ніколи нічого ні у кого не просила. Це був дійсно голос розпуки...

У ті роки Софія Зарицька жила дуже самотньо. Лиш інколи приїздили з Парижа друзі-художники, двоюрідна сестра -- співачка Євгенія Зарицька. Гостей неохоче пускала до майстерні -- приймала їх у запус-тілому садочку, виносила з хати і розкладала на столі нові роботи.

У 1953 році з художницею познайомився лікар Володимир Попович, теж перемишлянин, який мешкав тоді в Бельгії. Він щороку наїздив до неї і купував її роботи. Відтак склалася досить велика колекція творів Зарицької останнього періоду її життя. Серед них темпера "під фреску" "Дівчата", монотипії "Замислена", "Покоївка", "Дівчата з птахом", "Розбіжність думок" та інші -- загалом 50 робіт. Це чи не найбільша збірка творчої спадщини Софії Зарицької. Ще дві її фрески потрапили до українського музею в Римі. Деякі роботи зберігаються у жителів Шенев'єра; інші розсіялися по приватних колекціях.

Та найкращі свої картини Зарицька тримала у себе, час від часу показуючи їх публіці. 1964 року Українська вільна академія наук у США влаштувала виставку двох художниць -- Олени Кульчицької та Софії Зарицької. Для останньої це була надзвичайна подія: вона одержала змогу показати понад двадцять картин, до того ж -- поряд з роботами шанованої землячки. Персональної ж виставки Софія так і не дочекалася.

Трагічної квітневої ночі 1972 року в полум'ї, що спалахнуло на вулиці з поетичною назвою "Стежка Жоржетти", разом з українською художницею загинуло й те, що сама вона вважала найціннішим своїм дарунком. Минуло не так багато років, а проте навіть могили Софії Зарицької вже не існує -- даремно ми розшукували її на цвинтарі у Шенев'єрі...

Залишилися ім'я і розкидані по світах "барвні образи" Софії Зарицької. Тож поки ще не пізно, слід з допомогою земляків з діаспори розшукати і каталогізувати твори самотньої української художниці -- зібрати скалки її чарівного мистецького світу і показати рідній Україні.

Алла СКОФЕНКО,

ЗДОРОВИЙ І СМАЧНИЙ ХЛІБ

та інші печива випікає

Українська пекарня

THE **future** BAKERY
& CAFE

власниками якої є Родина Вжесневських

-- можна набути також різні українські страви
у наших каварнях

739 Queen St. W., Toronto, Ont., Tel.	368-4235
St. Lawrence Mkt.	366-7259
483 Bloor St. W.	922-5875
2199 Bloor St. W.	769-5020
M-C Dairy, 212 Mavety	766-6711

ПРОСТОТА ОРИГІНАЛЬНОГО

На черговій виставці у салоні пані Софії

За неповних три роки проживання в Едмонтоні я відвідав майже всі художні виставки, що були організовані завзятою пропагандисткою творів українського національного мистецтва п. Софією Скрипник. І можу з певністю сказати, що жодна з них не копіює іншу, на кожній представлені твори самобутніх, оригінальних мистців як з діаспори, так і з України. І кожна така виставка стала значною подією як в житті художника, різьбяр чи гончаря, так і всієї української громади Альберти, а не лише її столиці міста Едмонтону.

На цей раз три дні -- з 26 по 28 листопада -- у художньому салоні пані Софії проходила виставка творів дуже самобутнього мистця з Онтаріо Патриції Пелех. Власне, Петруся, як її всі доброзичливо називають, народилася в Едмонтоні, закінчила мікробіологічний факультет Альбертського університету, а вже згодом -- мистецтвознавчий коледж. Отож, вона едмонтонка. Можливо, тому на виставку її робіт прийшло чимало знайомих, друзів, родичів, багато любителів мистецтва, які її і не знають, але з бажанням оглянути її праці, які можна було б назвати одуховнення природи.

Час від часу українську громаду Едмонтону мистці обдаровують оригінальними, цікавими творами, створеними незвичним способом і з незвичних матеріалів. Такою оригінальністю наділена і творчість Пат Пелех. Папір, точніше, клаптики паперу, кора дерева і звичайне чорнило в її умілих руках перетворюються у прекрасний художній твір, як ось "Лісовий дух" чи "Кінець часу", "Продовження" чи "Переродження", "Містична долина" чи "Пробудження".

Живучи близько, поряд з багатою природою, спостерігаючи щоденно її барви (до того ж її чоловік працює у лісовому господарстві) Патриція Пелех створила цілу низку художніх творів про дерева, я б сказав, якіс одуховнені ліси, гаї, кущі... Між іншим, хтось з відвідувачів виставки дуже влучно сказав: "У нашої Петрусі дерева людським духом пахнуть..." Краще й не скажеш про роботи цієї оригінальної майстрині.

Цю чудову виставку відкрила Софія Скрипник. Вона надала слово громадській діячці Наталці Кіт. З її гарного виступу присутні дізналися про життєвий і творчий шлях мисткині, і зокрема про те, що твори Патриції Пелех демонструвалися вже в Торонто, на Бамфі, Фредріктоні, Гамільтоні та інших місцях. А едмонтонська виставка вісімнадцята в її мистецькому житті.

Цікаво й те, що з 27 творів, представлених на цю виставку Патрицією Пелех, 18 колажів на тему одухотворені дерева, одухотворена природа. І треба бути великим умільцем, творцем, щоб з цих простих матеріалів створити щось оригінальне, створити красу, яка б приваблювала і мистецтвознавця, і художника, і простого глядача, підносила їх настрій, заставляла

Зліва направо: С. Скрипник, П. Пелех і Н. Кіт.

задуматися над навколишнім життям, над тим, що нас оточує.

Відвідавши цю виставку, ще раз переконуєшся в тому, який прекрасний наш світ як мало ми про нього знаємо і часом лише з художніх полотен дізнаємося про одухотворену природу, яку помічають справжні мистці і в своїх творах відтворюють її, щоб донести до нас, простих смертних.

Юхим КРАСНОШТАН
Едмонтон

CONSULTEC LTD.
consulting engineers

4180 Dundas St. W., Toronto, Ont. Canada M8X 1X8
Tel. (416) 236-2426 Fax: (416) 236-3677

Інж. ЮРІЙ О. ОХРИМ
Президент

- Консультативна інженерська фірма міжнародного засягу.
- Виконує всі фази планування, будови і перевірки більших індустріальних проєктів.

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ WEST ARKA

BOOK & GIFT STORE
ОЛЬГА І АНДРІЙ ЧОРНІ
і син АНДРІЙ -- власники

- Книжки, журнали, газети, пластинки, машинки до писання.
- Різьба, бандури, вишивки, полотна і пінки до вишивання.
- Обруси і полотна з українськими візорами в гуртовій і роздрібній продажі.
- Біжутерія, кераміка і кришталі.
- Висилки пачок до всіх країн.

"ВЕСТ АРКА"

2282 Bloor St. W., Toronto, Ontario M6S 1N9
Tel. (416) 762-8751

З ІСТОРІЇ ТАЄМНОЇ СЛУЖБИ, РОЗВІДКИ І ШПИГУНСТВА

До мого перекладу статті С. Рождественського "Із історії шпигунства" ("Нові Дні", листопад 1993 р.) цікаво згадати ще про деяких визначних організаторів і майстрів розвідки та шпигунства в історії світу, серед яких були й королі, міністри, полководці та інші.

Історики розвідки і шпигунства насамперед відзначають таких визначних осіб:

Мітрідат VI Понтійський (132-64 до Христа). Це цар-завойовник, деспот і тиран. Він же один із найвизначніших організаторів і майстрів шпигунства і розвідки стародавнього світу. Його вважають "батьком" шпигунства. Він дуже успішно (18 років) воював із Римськими полководцями: Суллою, Лукуллом, Помпеем. Він, як жорстокий цар у Малій Азії повбивав більше 100,000 римських підданих, в тім числі і свого молодшого брата, матір, своїх синів, сестру. Пізніше, щоб ворогам не достався його великий гарем, він наказав повбивати всіх своїх наложниць... І сам покінчив самогубством.

Олександр Македонський (356-323 до РХ), цар-завойовник, великий полководець також користався послугами шпигунів і розвідників. Так, наприклад, під час його наступу в Азії, до нього дійшли слухи про наростання незадоволень в стані його союзників, найманих бійців армії. Тому він об'явив, що пише письмо додому. І рекомендував своїм бійцям зробити те саме. Але коли кур'єри взяли всі листи і відправилися в дорогу, Олександр наказав їм затриматися. І його агенти стали читати всі ці листи. І відповідно були зроблені висновки та прийняті міри. (Таку систему було примінено для визначення боездібності американської експедиційної армії у Франції у вирішальні місяці 1918 р. Це приклад, як функції військової цензури зливаються з функціями контррозвідки.)

Фрідріх II (1712-1786) пруський великий полководець і король, признаний істориками заслужено великим шпигуном і "батьком" шпигунства свого часу.

Дякуючи своєму талантові полководця і майстрові шпіонажу та розвідки Фрідріх дуже успішно вів переможні війни як то: за Австрійське наслідство (1740-1748), Семилітня війна (1756-1763): захватив Сілезію і польські землі по Нижній Вислі та інші. Досягнув у Пруссії найвищого військово-бюрократичного абсолютизму... Він дуже вміло і систематично використовував шпигунство у всіх важливих ділянках життя, а особливо у військових справах. Він написав знамениту книгу з інструкціями шпигунства, яка має велике значення і на сьогоднішній день.

Відомі його слова, що він "на ратному полі" держав завжди тільки одного кухаря при собі, за те тримав сотню шпигунів. Але він тримав при собі не одну сотню шпигунів, а багато більше.

Фрідріх II, цей коронований шпигун, не тільки увів класифікацію шпигунів, але і правила їх вербування і кодекс користування ними із урахунок особливостей властивих кожній категорії. Так, наприклад, по четвер-

тій категорії, він рекомендував для вербування -- залякування будь-кого, впливання на нього погрозами, палення його дому, нищення матеріального добра, калічення або навіть убиття його жінки і дітей, чи і його самого. Подібними методами можна було заставити людину мирного характеру, поважану співгромадянами, сприяти перекиданню досвідченого військового агента в табір противника, при чому її репутація і професія повинні були маскувати діяльність цього справжнього шпигуна. Такий підневільний шпигун-бюргер напевно поведився зразково, особливо якщо частіше нагадували йому, що його близькі, фактично, знаходяться в руках тих, кому служить його супутник..."

Крім попередньо згаданих, відзначалися, блискучі зірки, майстри військових справ і шпигунства та контррозвідки: Мальборо, Моріц Саксонський, принц Євгеній Савойський та інші. Видатний майстер військового шпигунства Моріц Саксонський у своїй книзі "Роздуми про військову майстерність" у 10-й главі між іншим зазначає:

"Не можна не приділяти великої уваги шпигунам і провідникам. Вони так корисні як очі і вуха, і абсолютно цілком необхідні полководцю. Не можна жаліти грошей на оплату хороших шпигунів... До цього діла повинні притягатися розумні і спритні люди. Вони повинні бути скрізь: серед офіцерів головних штабів, серед торговців, і особливо серед доставців харчових продуктів, бо склади провізії і хлібопекарні дають повну змогу судити про наміри противника.

Ці шпioni не повинні знати одне одного, і їм потрібно давати різномірні доручення в різних групах. Кожен член другої групи повинен знати кого-небудь із першої, щоб він міг одержувати повідомлення і передавати їх генералові, котрий йому платить. Це особливо завдання повинно покладатися на розумного і надійного чоловіка. Його надійність повинна перевірятися щоденно, і потрібно мати відповідальність, що він не підкуплений противником..."

Матеріали і повчання із цих книг організаторів шпигунства Фрідріха II і Моріца Саксонського практично використовуються і в сучасному світовому шпигунстві.

Д'Еон французький надзвичайний шпигун із багатьма прізвищами під час володіння французького короля Людовика XV (1710-1774) -- це була загадкова фігура авантюриста, котрий був воїном, дипломатом, шантажистом і, можливо, найталановитішим виконавцем жіночих ролей. Так він під видом чарівної красуні дівчини-мадемазель Лія де Бемон -- дуже успішно виконав роль таємного кур'єра і емісара французького короля під час подорожі в Росію. Цим своїм візитом до цариці Єлизавети (дочки царя Петра Першого) він зумів помішати пляни англійців, які збиралися нападати війною на Францію.

Прибувши до Росії під видом чарівної красуні, Д'Еон за короткий час був представлений віце-канцлером Воронцовим пристарілій цариці Єлизаветі. І цариця була рада такій розумній молодій красуні. Вже на другий день зробила "її" своєю "фавориткою" і "фрейлиною

покоїв", а потім і своєю особистою "читачкою". Надзвичайний шпигун Д'Еон мав із собою красиво переплетений екземпляр книги "Дух законів", який завжди носив із собою, не випускаючи із рук, вдаючи ніби любить вивчати ті закони. У переплеті цієї книги був захований власноручний лист короля Людовика XV до цариці Єлизавети, що закликав її вступити у дуже таємну переписку з ним. Книга таїла у собі також особливий шифр для таємної переписки. Цю книгу "красуня" передала власноручно цариці Єлизаветі... Такі ролі в різний час і різних місцях цей шпигун-трансформатор виконував не один раз. За ті заслуги він був нагороджений королем різними почестями, великою грошовою річною зарплатою (3,000 ліврів), його часто призначали дипломатичним представником у різні країни. Його було зроблено адъютантом герцога де-Бролі -- начальника королівської таємної служби та інше. В кінці-кінців він був акредитований в Лондон як дипломат, де він мав особливо великі успіхи у таємній шпигунській діяльності. Але через ненависть та різні інтриги головної фаворитки короля Людовика XV -- мадам Помпадур (власиво маркизи Жанни Антуанети Пуассон), його стали понижувати в посадах, компроментувати і хотіли відкликати назад до Парижу. Він повертатися не захотів, а перейшов на службу ворогів Франції -- англійців та роками успішно шантажував короля Людовика при англійській підтримці...

Всі великі держави світу протягом історії, мусили мати і мають своїх розвідників-шпигунів. Не тільки для агресії, але і для своєї оборони. Життя розвідника-шпигуна є нелегким. Він завжди почуває себе мов би ходить по "тонкому льоду", завжди ніби знаходиться на "кратері вулкану", "на пороховій бочці". Бо йому потрібно не тільки викрадати інформацію, а і зуміти передавати своїм і не бути спійманим, щоб не "завалити" всю шпигунську сітку. Це стосується перш за все так званого головного резидента, керівника сітки шпигунів...

Американський капітан Гейл під час Визвольної Війни американського народу за свою свободу і незалежність під керівництвом Джорджа Вашингтона -- *був патріотом і розвідником-шпигуном*. Він був спійманий і повішений англійцями. Йому поставлений посмертно пам'ятник в Нью-Йорку в парку перед будинком міського уряду.

Мата Гарі -- голляндка по національності (1876-1917), як 28-річна Маргарета Гертруда Зелле-Меклеод -- стала знаменитою подвійною розвідницею-шпигункою. Працювала як шпигунка в користь Німеччини (кодовий номер Н-21), як також була одночасно шпигункою-розвідницею в користь Франції.

Вона була у свій час знаменитою танцюристкою-маркізою. Її ім'я Мата Гарі, що малайською мовою означає "Сонячне око", знала вся Європа. На її виступах в Парижі й інших містах -- сходили з ума від "екзотичності й еротичності прекрасної леді Маклеод".

Із своїм мужем офіцером Рудольфом Маклеодом вона розвелася. Хоч мали двох дітей, вона стала проводити вільний образ життя. На виступах цієї чарівної голляндської танцюристни, куртизанки, леді Маклеод, що стала від тоді зватися Мата Гарі, часто була вибрана

публіка, що складалася із визначних дипломатів, військовиків, політичних діячів, промисловців, банкірів, великосвітських дам і знатних журналістів.

Мата Гарі мала у свій час своїми любовниками визначних осіб, постарівши вона перестала робити свої виступи і зайнялась подвійним шпигунством для німців і одночасно для французів. Була спіймана і арештована 5 відділом французької контр-розвідки і посаджена до тюрми. Відбувся суд, який її засудив на смерть через розстріл.

На суді і слідстві Мата Гарі твердила, що вона нікого зла для Франції ніколи не зробила, крім користі. Але саме тоді велась Перша Світова війна і тому на арештовану посипалися різні фальшиві, навіть фантастичні обвинувачення від різних урядових осіб. Ніби вона була причиною для всіх бід і нещасть Франції під час війни...

Мата Гарі була розстріляна у Парижі, 15 жовтня 1917 року. Їй у Парижі було поставлено посмертно пам'ятник...

В історії шпигунства є згадано про багатьох видатних жінок-шпигунок: королеву шпигунок -- німку Фрейлейн-Доктор, або Доктор-Фрау; француженок -- Луїзу де Бені та Марі Ванут; чорнооку німку -- Беладонну та інші.

У своїх перекладах і коментарях про таємну службу, шпигунство і шпигунів, я тільки навів коротенько кілька прикладів. Бо видатних шпигунів було і є тисячі, про їх всіх, ясна річ, у журнальних статтях неможливо описати. Хоч професія шпигуна-розвідника ні в одній країні світу не була похвальною, проте ми знаємо, що про шпигунів написано багато похвальних книг, випущено десятки кінофільмів, розповідей, п'єс та іншого. Їм ставили і ставлять пам'ятники. Для великого розвідника-шпигуна Рихарда Зорге в бувшому СРСР випущено поштову марку великим тиражем із його фотографією в честь його заслуг для СРСР. Навіть японці зробили коштовний кінофільм про життя і шпигунство у Японії під час війни цього високо-кваліфікованого розвідника-шпигуна.

Кожна держава для свого існування, повинна подбати про розбудову своєї таємної служби-розвідки і контррозвідки... Бо розвідки воюючих країн увесь час, безперервно борються між собою. В цій боротьбі дозволено все: обман, погрози, шантаж, відкриті грабунки посольств і консульств, насилля, убийства. Повище написано з багатьма сенсаційними деталями, зазначено в книжках про таємну службу і шпигунство...

Вільний переказ за матеріалами з книжки Річарда Роуана в перекладі С. Займовського "Очерки секретної служби", СП, 1992 та за різними газетними статтями зробив

Іван ПЕРЕПАДЧЕНКО,
Торонто, грудень 1993 р.

НА ПІДТРИМКУ "НОВИХ ДНІВ"

...Об'єднання Українських Письменників "Слово" доцінюючи Вашу невтомну і конечну працю при видаванні журналу "Нові Дні", висловлює Вам наше признання і піддержку.

Просимо прийняти від нас цих скромних 100.00 дол. як символ нашої солідарності.

Продовжуйте видавання журналу "Нові Дні" тут у Торонто!

Бажаючи Вам всіх успіхів остаємося з дружнім привітом

За ОУПСлово -- Марія А. Голод
Торонто, 11 грудня 1993 року

..."Нові Дні" в минулому завжди були форпостом зв'язку з українським материком і діяспорю, тож дай Бог продовжуйте це благородне діло ще ніким і ніколи не заступними сторінками ж "Нові Дні". Долучую чек на суму \$50.00.

Сердечно вітаю зі святом Різдва Христового та бажаю успіхів у Новому Році!

М. Перекліта, Торонто

...Буде дуже сумно, якщо "Нові Дні" перемандрують в Україну, тоді шукай їх, як вітру у полі. Мене "Нові Дні", які будуть видаватись в Україні не цікавлять, бо будуть ТЕНДЕНЦІЙНІ і ми на них не будемо мати жодного впливу. Якщо журнал "Нові Дні" взагалі не виходитиме, то це зовсім погано, бо він нас не тільки інформував, а й об'єднував. Це буде означати, що ми своє віджили...

Висилаю передплату і 105.00 дол. на пресовий фонд.

Віра Ворскло, Ошава

Будучи давнім прихильником "Нових Днів" і не бажаючи занепаду журналу, -- висилаю мою скромну пожертву на пресовий фонд \$140.00.

Володимир Євтушка, Ошава

Прочитавши передову статтю "На барикаді до волі" (за листопад 1993 р.) про тяжкий фінансовий стан видавництва журналу "Нові Дні", і бажаючи щоб журнал і надалі жив та регулярно виходив, цим я хочу хоч трошки допомогти видавництву. Я, пенсіонер, висилаю 200.00 дол. на пресовий фонд журналу. Особливо висилаю 30 дол. на річну передплату на 1994 рік і 38 дол. на висилку журналу "НД" в Україну моїм родичам. І закликаю передплатників та читачів подібно підтримати видавництво "Нові Дні" не тільки словом, а й ділом. Щоб журнал видавався в Канаді, а не зник у тяжкій економічній ситуації в теперішній нашій Україні.

Дякую Редакції за надрукування мого допису-перекладу з коментарями на тему з історії шпигунства і таємної служби. Надсилаю продовження.

З великим Святом Різдва Христового і Нового 1994 року чистосердечно бажаю Вам пане Редакторе і Вашій Дружині та всім працівникам і читачам журналу "Нові Дні" -- щастя, радості, доброго здоров'я, веселого настрою, успіхів у житті і праці!

Іван Перепадченко, Торонто

Вітаючи Вас щиро зі Святом Різдва Христового бажаю Вам щастя, радості, добра, щоб Новий 1994 Рік був щасливий

і щедрий в добро, щоб усміхнулась доля до найкращого українського журналу, щоб вкінці на Ваш заклик відгукнулись ті, що справді можуть фінансово реально допомогти.

З вірою у те, що "Нові Дні" будуть існувати... і як доказ маленького вкладу в підтримку журналу виписую його своїй мамі.

Марійка Яцила, Етобіко

ДО ДРУЗІВ ХАРКОВА

Шановний Друже Харкова, скажете, -- я вже дав свою лепту на культурне відродження українського Харкова, -- а це знову приходять до мене з простягнутою рукою, знову жебрають...

Ні, не відмовляємося від жебрання, але головне в цьому листі до Вас -- короткий звіт за нашу діяльність, бо вступаємо в третій рік існування.

Уже в першому році ми підтримали матеріально, та й духовно, журнал-місячник "Березіль", тоді єдиний на все Лівобережжя україномовний журнал. Був він під загрозою припинення. Наша поміч допомогла йому втриматися, вистояти тяжку кризу. Сьогодні він має вже й інші джерела допомоги (М. Коць закупив ім систему модерної комп'ютеризації за суму понад 3,000 доларів)...

Протягом другого року існування ДХ приділили фінансову допомогу кільком іншим культурним інституціям міста. Для Іванобогословської церкви, єдиної сьогодні Української автокефальної парафії Харкова, закуплено іконки й богослужбові предмети, додано першу суму готівки, здружено її з Громадою св. Володимира в Торонто. Церква поволі здвигается з руїн і здобуває чимраз більший авторитет.

Літературний і Мистецький музеї Харкова дістали по 1,000 дол. кожен на придбання комп'ютерів і принтера.

Відродилося розігнане свого часу комуністичним урядом Харківське-філологічне товариство, біля колиски якого стояли Ол. Потебня і Мик. Сумцов. З фінансовою підтримкою ДХ Т-во відновило видання свого наукового Збірника.

Наукове видавництво "Основа" закупило на гроші, передані від ДХ, папір на видання нового слова в українській фолкльористиці: "Словник стійких народних порівнянь" Олександра Юрченка й Анатолія Івченка. Решту наданої суми планують використати на видання колективної праці "Історія держави і права України"...

Матеріальна допомога українським культурним інституціям Харкова, хоч вона обмежена, має величезне значення.

Харків -- велике місто, він має чудових людей з невиспаною жагою працювати, піднести з занепаду своє місто і свою країну. Чи творчі потенції міста здійсняться, залежить насамперед від самих харків'ян, але вони потребують допомоги ззовні, а це вже залежить великою мірою від сучасних і майбутніх Друзів Харкова. Від Вас, дорогий адресате цього листа. Просимо пожертв, приймаємо великі й малі, скільки з кого стане. Пожертви просимо слати до:

Self-Reliance
108 Second Avenue
New York, NY 10003
Fund of Kharkiv
Account 16649-00

Адреса для листування:

Friends of Kharkiv
c/o Educational Council
P.O. Box 391 Cooper Station
New York, NY 10296-391

Ініціативна група (за абеткою):

Мар'ян Коць, Оксана Соловей,
Євген Федоренко, Юрій Шевельов.

ЖИДІВСЬКЕ МИСТЕЦТВО

В ч. 542 журналу "Н.Д.", за листопад 1993 р., на стор. 30, прочитав я статтю Юрія Мошинського "ЖИДІВСЬКЕ МИСТЕЦТВО".

Починається стаття такими словами: "Жидівство як етнічна одиниця є дуже тісно сплетене суспільство, яке сягає у минуле на кілька тисячоліть..." А далі йде мова про те, що жиди, з причин обумовлених специфічними життєвими обставинами, були учасниками творення чужих їм культур чи мистецтва тих народів, серед яких вони жили. А тому вони своєї культури чи мистецтва майже не мають.

Мені здається, що тут шановний автор статті трохи обкріює культуру чи мистецтво жидівського народу...

Відомо, що культура чи мистецтво якогось народу є в слові, художності (малюванні), музиці, танку тощо. Оцінюючи так мистецтво та враховуючи давнину існування жидівського народу, виникає питання: до чієї культури чи мистецтва належить Біблія? Адже це історія жидівського народу, писана, очевидно, жидівськими мистцями слова (я маю на увазі Старий Заповіт). У ньому пророки -- це були мистці слова, як наші поети Т. Шевченко, Ів. Франко... Лише тоді не було слова "поет" у нашому розумінні. Можна навести багато прикладів та порівнянь от хоча б з пророка Єремії, які нічим не відрізняються від пророчих слів нашого пророка Т. Шевченка, лише Єремія писав для ізраїльського народу своїх часів, а Шевченко писав для українського народу тих історичних часів, коли він жив.

Або візьмемо Давидові псалми. Це дуже художньо написані поетичні твори, до яких сам цар Давид творив музику. Хіба це не мистецтво?

Від того, що ці художні твори стали для християн релігійними, вони не стали нічійми, а залишились художньою творчістю жидівського народу.

Та й не лише це. А Християнська Церква звідки бере свій початок? А послання апостолів? До чієї культури це віднести? Інша річ, що Біблія творилася жидівськими мистцями слова ще тоді, коли вони мали свою "державність", і не були розпорошені по світі.

Це нехай буде наукою й для нас, наукою про те, що можемо творити своє й для себе лише тоді, коли будемо вільні й ні від кого не залежні.

З пошаною до Вас:

*Т. Хохітва
Miccicarta, 3.XII.1993 р.*

Листовний відгук з України на твір Є. Слонівського

Високоповажний Євген Григорович!

Прийміть сердечну подяку за безцінний подарунок нашій бібліотеці. Ваш роман "На руїнах минулого" покищо читаємо ми, -- співробітники бібліотеки. Учора був день інформації і ми ознайомили з ним наших читачів.

Я читала його з задоволенням, особливо подобаються мені стиль викладу, чудові метафори, чудова українська мова.

Подвійно було нам приємно одержати від Вас подарунок як від колеги.

Бажаю Вам доброго здоров'я і творчих удач.

З поваженням

*директор бібліотеки Харківського
Інженерно-Педагогічного Інституту
Л.С. Цимбал
22.09.1993 р.*

В ПАМ'ЯТЬ НЕЗАБУТНІМ

В ПАМ'ЯТЬ ТЕТЯНИ І КОРНИЛА ГОШУЛЯКІВ

В пам'ять нашої незабутньої Матері-страдниці Тетяни, яка померла 16-го серпня 1991 року в Торонто, й у пам'ять брата Корнила, що упокоївся в листопаді м.р. в далекому холодному Сибірі, складаю пожертву \$100.00 на видавничий фонд журналу "Нові Дні".

Йосип Гошуляк, Торонто

В ПАМ'ЯТЬ ЕВЕЛИНИ БАРАБАШ

Пересилаю передплату на 1994 рік, а також складаю 70.00 доларів на пресовий фонд у пам'ять моєї дружини Евелін Барабаш, яка упокоїлась 1-го квітня 1993 року.

Бажаю Вам приємних свят і щасливого Нового року.

Микола Барабаш, Торнгілл

В ПАМ'ЯТЬ ПАВЛА ЧУПРИНИ

На пресовий фонд "Нових Днів" 10.00 ам. дол. від вдови пані Катерини Чуприни в світлу пам'ять Павла Чуприни, який упокоївся 26 вересня 1990 року.

При цій нагоді з надходячими Різдвяними Святами бажаю Редакції і всьому персоналові веселих і щасливих Свят Різдва Христового та Нового Року.

*† Іоан, Єпископ УАПЦ
Генк, Бельгія, 3-го грудня 1993 року*

В ПАМ'ЯТЬ МИКОЛИ П. КОВАЛЕВСЬКОГО

Пересилаю передплату на журнал "Нові Дні", а також у першу річницю смерті нашого дорогого мужа, батька і дідуся -- МИКОЛИ ПАВЛОВИЧА КОВАЛЕВСЬКОГО складаю 25.00 дол. на пресовий фонд.

Марія Ковалевська з дітьми і внуками

Ділимося з читачами сумною вісткою, що 11-го грудня 1993 року після довгої недуги помер в Оттаві бл.п. проф. ДМИТРО ВАРЛАМОВИЧ КИСЛИЦЯ -- відомий педагог, колишній керівник українського відділу "Голосу Канади", в роках 1970-1976 головний редактор нашого журналу. Покійний відійшов у вічність на 82-му році життя.

Засмученій дружині Зіні і дочкам Покійного висловлюємо наше глибоке співчуття. Вічна йому пам'ять!

Редакція "Нових Днів"

GEO. H. CREBER (від 1897 року) 208 Kingston Rd. at Woodbine УКРАЇНСЬКА ФІРМА ПАМ'ЯТНИКІВ У ТОРОНТІ

-- першорядні майстри, скульптори і креслярі;
-- імпортований і місцевий граніт, бронза;
-- фотографії на порцеляні, нагробні написи;
-- хоч замовлення виконують висококваліфіковані майстри -- наші ціни найпоміркованіші!

Тел. вдень -- 691-5712 і увечері -- 762-3502

РОМАН ДЕМКІВ

ПОЖЕРТВИ НА КОЛЯДУ І ПРЕСОВИЙ ФОНД "НОВИХ ДНІВ"

Безпечні Іван і Марія, Ніягара Лейк, Онтаріо	\$500.00
Козачок Іван, Монтреаль, Квебек	300.00
Канадська Українська Мистецька Фундація, Торото, Онтаріо	200.00
Неліпи Людмила і Василь, Торонто, Онтаріо	200.00
Перепадченко Іван, Торонто, Онтаріо	200.00
Євтушка Володимир, Ошава, Онтаріо	140.00
Глушко Степан, Торонто, Онтаріо	130.00
Ворскло Віра, Ошава, Онтаріо	105.00
Гошуляк Йосип, Торонто, Онтаріо (в пам'ять матері Тетяни і брата Корнила)	100.00
Об'єднання Українських Письменників "Слово", Торонто, Онтаріо	100.00
Барабаш Микола, Торнгілл, Онтаріо (в пам'ять дружини Евелін)	70.00
Латишки Микола і Олена, Торонто, Онтаріо	70.00
Зуєвські Людмила і Олег, Едмонтон, Альберта	70.00
Василенко Ростислав, Торонто, Онтаріо	50.00
Чавс Іван, Осло, Норвегія	50.00
Галка Михайло, Скарборо, Онтаріо	45.00
Д-р Мігайчук Я., Парма, Огайо	40.00
Бренко Іван, Ст. Кетеринс, Онтаріо	30.00
Маленко Т., Напа, Каліфорнія	30.00
Шиманський Олександр, Мейпл Рідж, Бр. Колумбія	30.00
Ковалевська Марія, Ремсен, Нью Йорк (в пам'ять свого чоловіка Миколи)	25.00
Павленко Віктор, Іслінгтон, Онтаріо	25.00
Богун Іван, Міссісага, Онтаріо	20.00
Ведмідь Олександр, Смісвілл, Онтаріо	20.00
Дорош Анна, Саскатун, Саскачеван	20.00
Денесюк Омелян, Етобіко, Онтаріо	20.00
Жовтоніжка Микола, Кіченер, Онтаріо	20.00
Заварихін Ярослав, Оаквілл, Онтаріо	20.00
Івахнюк Антін, Протон Стейшен, Онтаріо	20.00
Кобаса Олександр, Вільямсвон, Нью Джерсі	20.00
Ковшун Микола, Бурлінгтон, Онтаріо	20.00
Колісник Роман, Торонто, Онтаріо	20.00
Кузьменко Ніна, Лондон, Онтаріо	20.00
Остапович Лариса, Фруктланд, Онтаріо	20.00
Лубська Ольга, Глестонбури, Коннектикат	20.00
Роніш Йосип, Монтреаль, Квебек	20.00
Слюсар Д., Лондон, Онтаріо	20.00
Федак Галина, Пенетанг, Онтаріо	20.00
Вовкодав Федосій, Торонто, Онтаріо	15.00
Орел Тарас, Норт Берген, Нью Джерсі	15.00
Безбах Микола, Кіченер, Онтаріо	10.00
Говорун Надя, Вестон, Онтаріо	10.00
Гошуляк Мирон, Калгари, Альберта	10.00
Риба Микола, Сиракузи, Нью Йорк	10.00
Слонівський Євген, Ньюмаркет, Онтаріо	10.00
Станченко Дмитро, Пікерінг, Онтаріо	10.00
Чуприна Катерина, Бельгія	10.00
Юрченко Валентина, Йонкерс, Нью Йорк	10.00

(продовження буде)

НАША ПОДЯКА І ВДЯЧНІСТЬ

Редакція і Адміністрація "Нових Днів" щиросердечно дякує всім передплатникам і читачам, які відгукнулися або готові відгукнутися на наш тривожний заклик своїми щедрими пожертвами та висловами підтримки. Деякі відгуки ми надрукували в цьому числі, інші надрукуємо пізніше.

Окремо дякуємо нашому давньому авторові проф. Іванові Безпечному та його шановній дружині пані Марії з Ніягара/Лейк за їхню значну пожертву 500.00 дол. Дякуємо

маестрові Іванові Козачкові з Монтреалю за його третю щедру Коляду "Новим Дням".

Тепло дякуємо за признання і підтримку Об'єднанню Українських Письменників "Слово" і його окремим членам. Постараємось виправдати Ваші сподівання, Друзі, у цей тяжкий час.

Віriamo і надіємось, що з Вашою постійною допомогою Новий 1994 рік не буде для "Нових Днів" останнім.

ПЕРЕДПЛАТИЛИ ЖУРНАЛ ДЛЯ ІНШИХ

Бренко Іван (Ст. Кетеринс), Денесюк Омелян (Торонто), Глушко Степан (Торонто), Перепадченко Іван (Торонто), Українець Галина (Гамільтон), Яцила Марійка (Етобіко).

Щире спасибі за і від нових передплатників!
Редакція і Адміністрація

МИСТЕЦЬКІ ВИРОБИ

TRYPILLIA ARTS

Великий вибір рамок для картин
і дипломів

QUALITY ONE HOUR PHOTO LABS

і доброякісні фото для паспортів
та інших документів.

2285 Bloor Street W., Tel. 766-0113

Toronto, Ontario M6S 1P1

Для всіх українців і їхніх родин
у скорботний час місце Вічного покою.

ST. VOLODYMYR
UKRAINIAN CEMETERY

УКРАЇНСЬКИЙ ЦВІНТАР
СВ. ВОЛОДИМИРА

в Оквилл, Онт.

- Щороку спільна молитва й окремі поминки за душі тут спочилих.
- Дбайливий догляд Адміністрації та запевнена майбутність відносним міністерством Провінції Онтаріо через т.зв. "Вічний Фонд Українського Цвинтаря Св. Володимира"!
- Дві окремі Секції: УПА і Братства Дивізійників, прикрашені чудовими пам'ятниками.
- Порада і поміч в перенесеннях останків (праху) з інших цвинтарів-поховань!
- Ціни за місця-ділянки найнижчі в околиці! Добрий доїзд! Близький Дім Культури!
- За додатковими інформаціями просимо звертатися на число телефону:

Години -- 9:30 до 4:30 БЮРО -- 827-1647

АНДРІЙ ЛАТИШКО -- адміністратор

POSTAGE PAID AT TORONTO

Publications Mail Registration
Number 1668

if not delivered please return to:

NOWI DNI
P.O. Box 400, STA -D-
TORONTO, ONT.
CANADA M6P 3J9

**ВІДОМА ДЕНТИСТИЧНА КЛІНІКА
д-ра ЯРОСЛАВА ШУДРАКА**

Дає якісну професійну обслугову.

**DR. J. SHUDRAK
AND ASSOCIATES**

1555 Bloor St. W.
(на захід від вул. Dundas)
TORONTO, ONTARIO
M6P 1A5

*Приймає за телефонним
домовленням і в наглих
випадках!*

Тел. 532-3002

PALADIN INSURANCE LTD.

Tel: 239-7392

ПАВЛО КОЛОДІЙ

Insurance Broker

Забезпечуємо: дома, апартаменти, котеджі,
автомобілі, торгові підприємства, каліцтво,
життя! Також групова асекурація!

**90 Advance Road
Etobicoke, Ontario
M8Z 2S6**

Fax: 239-9508

Полагоджуємо
медично-шпитальне
забезпечення для осіб,
що приїжджають до
Канади на відвідини!

Fircuk's

• ПОСІЛКИ НА УКРАЇНУ •

SENDING PARCELS FOR OVER 30 YEARS

Кораблем

*** \$1.40 /KG**
ВІД \$

**SPECIAL
PRICE**

* No minimum weight

Літаком

*** \$3.80 /KG**
ВІД \$

**SPECIAL
PRICE**

* No minimum weight

Fircuk's Head Office:

610 Queen Street West, Toronto, Ontario M6J 1E3
Tel: (416) 364-5036 Fax: (416) 364-3864

Fircuk's Bloor West Village:

2391 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6S 1P6
Tel: (416) 766-6771

Fircuk's Hamilton:

293 Ottawa St. North, Hamilton, Ontario L8H 3Z8
Tel: (905) 549-2005

* Extra charge for delivery - \$8.00

07/93

**arka
shoes**

- Великий вибір вигідного і модного взуття.
- Регулярні і ширші фасони.
- Помагаємо клієнтам з відгисками та з іншими проблемами.

-- ROMIKA -- SALAMANDER -- LA VALLE
-- GALLUS -- ORTHOPEDIC SHOES

ПЕНСІОНЕРАМ 10% ЗНИЖКА

2196 BLOOR ST.W. (at Runnymede)
TORONTO, ONT. M6S 1N4

TONY HRUBI
(416) 763-1851

ATOMIC SERVICES:

- **ATOMIC FUEL LTD.** – 24-годинна вчасна
доставка і обслуговування **tel. (416) 233-8134**
- **"PRODAN"** крамниця, **2309 Bloor St.W.,**
Toronto – харчі, пачки і транспорція
в Україні **tel. (416) 766-5151**
- **CITE (EXPORT - IMPORT)**
tel. (416) 233-1635

ІГОР ПРОКІПЧУК tel. (416) 233-8134
Fax (416) 503-4033

21 Goodrich Road, Unit 14
Toronto, Ontario M8Z 6A3

Знижка для пенсіонерів.